

ЎЗБЕКИСТОН ССР ФАНЛАР АКАДЕМИЯСИ
Ҳ. С. СУЛАЙМОНОВ НОМИДАГИ
ҚУЛЕЗМАЛАР ИНСТИТУТИ

ШАРҚ КЛАССИКЛАРИ МЕРОСИДАН

УВАЙСИЙ ШЕЪРИЯТИДАН

Тузувчи Маҳбуба Қодирова

Ўзбекистон КП Марказий Комитетининг нашриёти
Тошкент — 1980

Р е д к о л л е г и я: Жабборов Ж. Ж., Қаюмов А. П.,
Шогуломов И. Ш., Шомухамедов Ш. М., Парму-
зин Б. С., Расулев Х. Р., Рустамов А. Р., Мухто-
рова Х., Абдурахмонов Ф. А.

*Китобчада XIX асрнинг биринчи ярмида яшаб
иждод этган ўзбек шеъриясининг атоқли намояндаси
Увайсийнинг ғазал, мухаммас, мусаддас, чистонлари-
ни ўз ичига олган лирик асарларидан намуналар ўқув-
чилар эътиборига ҳавола қилинади.*

Редактор **Марям Раҳматуллаева**

© Издательство ЦК КП Узбекистана, 1980.

УВАЙСИЙ

Жаҳон отин — Увайсий лирик шеърлардан иборат девон ва бир неча дostonлар соҳибаси бўлган ўзбек классик шоирларидандир.

XIX асрдаги тазкира ва тарих асарларида шоиранинг asli марғилонлик бўлиб, Қўқонга кейинчалик келиб қолгани ҳамда шоҳ саройида Нодира билан яқин тутуниб бир неча муддат шу ерда яшаганлиги айтилади.

Жаҳон отин Увайсий 60 йилдан кўпроқ умр кўрган. Унинг қўлёзма девонлари Ўзбекистон ССР Фанлар академияси Беруний номидаги Шарқшунослик институти фондида ва Андижон Давлат педагогика институти кутубхонасида сақланади.

Увайсий асарлари ўзбек адабиёти хрестоматияси, анталогияси ва адабиёт тарихи тўпламларига киритилган Шоира девони қўлёзмаларини аниқлаш, оммалаштириш ва тадқиқ этишда А. Қаюмов, Х. Раззақов, Уткир Рашид, Т. Жалолов ва Э. Иброҳимоваларнинг хизматлари каттадир.

Шоиранинг Навоий, Фузулий ғазалларига боғлаган кўплаб мухаммаслари, назиралари, Бедил шеърларига татаббуълари Увайсий талантининг балоғатидан далолат беради. Шоира шеърларининг тематикаси унга замондош Нодира ва Маҳзуна шеърияти билан ҳам ҳамоҳангдир. Унинг ижодида инсонни эъзозлаш, табиат нознеъматларидан баҳраманд бўлишга ундаш, дўстлик, вафо ва садоқатни улуглаш каби мотивлар куйланади. Айниқса шоира шеъриятида ўзига замондош аёлларнинг аччиқ қисмати, бахтсиз ҳаётдан нолиш каби туйғулар кучли ифодаланган Увайсийнинг «Замона кулфатидин кўнгул доғ ўлди, доғ ўлди», «Тангрим мени не айласа, бечора турурмен», «Вошимга ёғдиурсан борони ғам тоқай?», «Меҳнату аламларга мубтало Увайсиймен», «Аввало мен ушбу дунёнинг вафосин билмадим», «не балoли чарх экан ушбу дун» каби мисралар билан

бошланувчи газаллари ўзининг социал мазмуни билан ниҳоятда характерлидир.

Шоира ўз асарларида инсон муҳаббатининг зийнати бўлган вафо ва садоқатни, фидойилик фазилатларини чуқур ва ўткир ички кечинмалар воситаси билан тараннум этади. Унинг учун ёр билан суҳбат, дўст билан мубоҳаса, дилкаш мутриб тароналари юксак бир шарафдир. Лекин ана шу нафис хаёл ва орзулар билан яшаган шоиранинг лирик қаҳрамони ҳаётда батамом терс одамлар ва ҳодисаларга дуч келади. «Замона кулфати» унинг юрагига доғ ташлайди. «Нофаҳм мардумлар» (жоҳил зоҳид ва шайхлар) унинг бағрини жароҳатлайди. Шунинг учун ҳам шоира «мен дунёнинг вафосини кўрмадим», деб зорланади. Шоира ҳатто вақти-вақти билан умидсизлик кайфиятларига ҳам берилади. «Улус можароларидан» ўзини четга тортиш фикрида бўлади. Лекин Увайсий «меҳнату аламларга мубтало» бўлган кезларида «дард элини» қидиради, «соҳиби асрор» топиб ўз дардларини тўкиб солишни истайди. Демак, унда яна ҳаётга тўмон интилиш, ундан шодлик қидириш орзулари кучаяди. Ана шу одамийлик расм-русумларига эътиқод, ишонч шоира ижодининг асосини ташкил қилади.

Дунёни букун давр ила даврони ганимат,
Келтурди халойиқники, меҳмони ганимат.
Умрингни баҳорида муҳаббатни суғорғил,
Очғил кўзинг, эй дил, қилакўр вақти тамошо,
Кўз мардумини гирия борони ганимат.
Айёми жаҳони, маҳи тобони ганимат.

Манбалардан маълум бўлишича, Увайсий узоқ вақт муаллималик қилган. У ўз даврининг ёш толибларига, ҳаётга муҳаббат ва унга қарши турган одатлардан шикоят оҳанги билан сабоқ берган. Шоира талабалари учун тез фикрлаш, чиройли сўзлаш ва бошқа тарбия воситалари билан боғлиқ бўлган чистон — топишмоқлар яратган. Унинг анор ҳақидаги машҳур чистони ҳам ўзининг муҳим социал мазмуни билан Увайсий ижодининг ёрқин бир саҳифаси сифатида кўзга ташланади:

Ул на гумбаздур: эшиги, туйнугидин йўқ нишон,
Неча гулгун пўш қизлар анда айлабдур макон?
Синдуруб гумбазни, қизлар ҳолидин олсам хабар,
Юзларида парда тортиғлиқ турурлар — бағри қон.

Увайсий ўзининг бетакрор ва жозибатор лирикаси билан замондошларининг эътиборини қозонди. Шоира Дилшод Нодирага бағишланган «Тонг маҳал чиқди ҳарамдин турфа моҳ» деб бошланган ғазалида Нодирани ҳам Увайсийни ҳам жуда катта ҳурмат билан улуглайди:

Ким — дедим, Нодира, дедилар ани,
Енида Вайсий турур оламpanoҳ.

Ҳар бири минг шоира ўрнидадур,
Иккави бирла тўлур ҳар боргоҳ.

Увайсий мероси ўзининг лагиф мазмуни ва дилкаш бадийлиги билан йиллар, асрлар давомида яшаб келмоқда. Шоира шеърлари бугунги ўқувчиларимизга ҳам катта завқ бағишлайди. Улар халқ орасида кенг ёйилган, ҳофизлар, хонандалар томонидан шашмақом оҳангларида ҳалигача куйланиб келади.

Маҳбуба Қодирова

ҒАЗАЛЛАР

Забонингни кетургил, эй шакарлаб тўти, гуфтора,
Нечукким марҳамат бўлсун неча мендек дилафкора.

Нигоҳинг ташлағил лутф айлабон, эй шўх бепарво,
Йўлунгда интизор ўлғон мени бул ошиқи зора.

Мени «ло ядхулу» деб маҳрум этма, боғбон аҳли,
Азал деҳқони бағрим қонини тўкканди гулзора.

Элимда бош ила жон хориж ўлғум икки оламдин,
Кўруб қаллочлик кўрсатма зулмингни харидора.

Бағир қоним эди саҳрода буткан лолан рангин,
Биҳамдиллаҳ, не соат кун эди санчилди дастора.

Хабардор ўл харобот аҳли ичра, соқийи даврон,
Паёпай тут аёғинг ташналаб ўлган бу хуммора.

Муяссар бўлмаса гар тоқи абру саждагоҳингдин
На ҳосил сенга, зоҳид, ташлағил бўйнуни зуннора.

Увайсий, юз жафо кўрсанг ҳақиқат ёридин доим,
Ўгурма юз анга, ҳам солма кўзни ўзга дилдора.

* * *

Жон тасаддуқ бошинг узра чирмаган дасторинга,
Бош тасаддуқ сўзлаган шахду шакар гуфторинга.

Кўз тасаддуқдур сени хуршид талъат ҳуснунга,
Қадди долим ҳам тасаддуқ чун алиф рафторинга.

Қўл тасаддуқдур сени ул ядди абёзингга ҳам,
Жон тасаддуқ этмаган ким кўзлари хумморинга.

Ким гирифторинг эрур, мумкин эмас топмоқ халос
Анкабут янглиғ этибсен қайди мушкин торинга.

Онқадар сўрдум табиблардин бу дардимга даво,
Васлидин ўзга даво йўқ, деди ул беморинга.

Кимки сендин юз ўгурса эрмас ул толиби дин
Топшур ул куфр аҳлини сен қодир жабборинга.

Демадинг ашъори жошимни кўруб маҳбуби мен
Боракаллоҳ, эй Увайсий, айлаган гуфторинга.

* * *

Соқиб, берки букун васл алида жом менга,
Соғарингда кўринур чеҳраи гулфом менга.

Бўлди бағрим тўла қон ўқларининг фуқратидин,
Солмади бир назаре кўзлари бодом менга.

Халқ, манъ этма мени, раҳм этиб аҳволима сен,
Кўйи сориға борай, туфроғи ором менга.

Ажаб эрмас кўзима бўлса сияҳ ушбу жаҳон,
Тенгдурур фуқратидин субҳ била шом менга.

Шиква қилмай нетайин вахшийн тарсобачадин,
Хоки раҳи бўлди таним бўлмади ҳеч ром менга.

Сочиб эрмиш юзини мазраъига донан меҳр,
Икки сайёд этибон кокилини дом менга.

Аҳдини ўзгалара пухта этибдур иккига,
На учун доим этан ваъдасидур хом менга.

Эй сабо, борғил ўшал меҳру вафосиз қошига.
Берсун ул бўйи насими била пайғом менга.

Инғладинг, боқмади ҳеч, Вайси, ул ойнинг йўлида
Айлади сарзаниш ул хос била ом менга.

* * *

Кимдурур ишқини, жоно, ошкор этмаз сенга,
Кимдурур кўздин жигар қонин нисор этмаз сенга.

Кимдурур шавқинг аро тарки насиҳат этмаган,
Кимдурур носихға душман, ўзни ёр этмаз сенга.

Кимдурур фаҳму фаросатда Аёз ўлмак тилар,
Кимдурур донм умиди эътибор этмаз сенга.

Кўрса ногоҳ бир хиром этмакда алвон ишванн,
Кимдурур эшикингда қуллиғ ихтиёр этмаз сенга.

Қилса Мажнун нечани ул Лайлийи кўзгу сафо,
Кимдурур ишқингда кўз юзни ғубор этмаз сенга.

Кўз демасмен ё басиру ёки девори мағок,
Кимдирур эй нури кўзни интизор этмаз сенга.

Остонингда бошим қўйдим кўтармак йўқ умид,
Вайсий бечоранг вуболи ҳеч кор этмаз сенга.

* * *

Ёр бир соат мени ҳуснига меҳмон айласа,
Кўнглуми зиндона солғум ёна армон айласа.

Эй дило, кўп чекмағил меҳнат аёғида алам,
Шояд ул душворни ҳақ бизга осон айласа.

Шона урсам ғайр зулфиға чоқулсун қўлларим,
Қайси бир машшота ҳам зулфинг парншон айласа.

— 9 —

Етмайин мақсадга ўзга ишққа ўлсам сувор,
Уйнатиб ишқинг самандин кимки тугён айласа.

Маҳрам ўлсам халқ асрориға мен маҳрум ўлай,
Ким ҳариминг сиррини агёра аъён айласа.

Ғайрға ўлсам ғулом ўлсун бошим тандин жудо,
Бандалиғда кимки тавқингни гирибон айласа.

Тонг эмас лаълинг масиҳидин Увайсий топса жон,
Жонини абру ҳилолнинг сори қурбон айласа.

* * *

Расво бўлур гар ўлса кими мубтало сенга,
Бегонадур тааллуқидин ошино сенга.

Жондин кечарки, қўйса киши васлингга қадэм,
Ҳайратдадурки, айласа бир иқтидо сенга.

Гулзор ҳажридин хабаринг борму, гулғузор,
Жон булбулики, доим этадур наво сенга.

Мақбуллиғидин этти йироқ ўзлугум мени,
Бўлғаймукин қабул гар ўлсам фано сенга.

Ким юз ўгурса топқуси охир жазосини,
Топқай юз, ончи айласаким бир вафо сенга.

Меҳр истамак хатоу хато олам аҳлидин,
Эй меҳрибон нигор, қилай илтижо сенга.

Қилмоқ маҳол Вайсий дохил висолиға,
Гарчанд мужриму қилур ул жон фидо сенга.

* * *

Жонон соридин келмиш, ваҳ, ғамму экин оё,
Арзимни эшитмакка ҳамдамму экин оё.

Дарёни буён сори мироб равон этмиш,
Васлини тилаб чашмин пурнамму экин оё.

Дермен кўтариб бошим жабри менга яксар чун,
Ўзга қулига жабри дам-дамму экин оё.

Жонон сифатин дерга ожиз бу забон билмон,
Жо топти бори кўнглум оламму экин оё.

Айдимки ситамкора, мендин ўз эрур агёр,
Айди, бу замон ул шўх маҳрамму экин оё.

Бир доғ солибдур ким лутф этмаганидинму,
То вақти жудолигдин мотамму экин оё.

Беҳуда жафо чекма, Вайсий, нега агёра
То аҳд ила паймони маҳкамму экин оё.

* * *

Жисмими риштаси, эй ишқ, ўшал тоба фидо,
Айлайин ашкими ҳам ул гули сероба фидо.

Бошими саждадин ар олмасам, эй халқ, на бок,
Ақлими айладим ул ғамзан меҳроба фидо.

Сокин ўлсам ғами боринча анинг ҳасратида
Зарфи сиймини бадан ул шеваи сиймоба фидо.

Боқишинг кўнглума ором, ғаминг жонимға,
Кулишинг гиря мен ким бўлай аҳбоба фидо.

Қилма номус мени хирқан жўлида кўруб,
Эй ки нозик бадан, устундағи санжоба фидо.

Барҳам айлаб кўзум уйқусини бедорлиғим
Васлида наргисини афсун этан хоба фидо.

Вайсий, ашъори букун нуктаи асроринг аро
Мухтасар ҳам мутаассир дурри ноёба фидо

* * *

Бир шўхи замон кўрдим дилбарму экин оё,
Бошига қўян эгри афсарму экин оё.

Юз узра паришондур нассож сияҳ тори,
Машшота агар урса ҳайдарму экин оё.

Бир қатра зулолингдин бўлғай минг ўлук ихё,
Гар деса бўлур кофир, шаккарму экин оё.

Жонона хаёлимдин азм айласа ҳар соат,
Бошимга тушан савдо маҳшарму экин оё.

Эй ёр, нигоҳингдин қонлар дил аро жорий,
Ҳар бир мижа бир ҳунрез ханжарму экин оё.

Ошиқ киши илҳомин ушшоқ эшит бул кун,
Даргоҳида маъшуқ не сафдарму экин оё.

Онисиз бу жаҳон ичра кўз очмадуғим ҳаргиз,
Фардо бу сўзум анга боварму экин оё.

Бечора Увайсийни бир кун демади маҳваш,
Кўйумда гуломи чун камтарму экин оё.

* * *

Ёр келдинг ошнолиғ таркин афсардур сазо,
Қайда борсам халқ рамзидин муяссардур сазо.

Эй дило, сен шиква кимдин айладинг, кимдин гила
Бошда ул қаттиғ кўнгул бераҳм дилбардур сазо.

Чораи топмай сазо ошубидин дермен буқун
Лаззати тажид жон топти, мукаррардур сазо.

Ловубол умринг кечурдинг бо тағофул дилбарим,
Мужда жабр этканлара ким анда маҳшардур сазо.

— 12 —

Ёр ишқидин дам урса ғайра дам урма кўнгул,
Билмадингму дилбарингдин ишқпарвардур сазо.

Талх ҳар ёндин етиб қилди қулоқ комини талх,
Талхгўлиғ жумладин ул лаъл шаққардур сазо.

Бир жафодин юз ўгурсанг, минг вафодин кеч бу
дам,
Бир вафо кўрсанг, Увайсий, минг муқаррардур сазо.

* * *

Ёр шавқини чекармен доимо маскан аро,
Қилмасун тангри жудо ул марқаду мадфан аро.

Лайли кўйинда кўруб Мажнунни таҳсин этмагил,
Иштиёқи бирни музмар айламиш оҳанг аро.

Билмагил Фарҳоду Шириндин, самандар қушни
кўр,
Ёстанибдур ишқ савдоси учун гулхан аро.

Толиб эрса ҳар киши матлубидин эрмас йироқ
Кўзга танҳодур валекин токи пийроҳан аро.

Рашк боди кўнглум ичра қилди танин кўп мағок,
Зоҳидо, мумкин намозинг захмдин равзан аро.

Сўрмагил кўнглумни ҳар ёндин менимла кўрмасанг,
Дилин жо этти Увайсий фикри сиймин тан аро.

* * *

Ёр, манъ этма мени Мажнун керакмазми сенга,
Ол ашким хирқан гулгун керакмазми сенга.

Худнамолигдин агар номус этар аҳволима
Бизин халқ этган ўшал бечун керакмазми сенга.

**Сочма ҳасрат тухмини, эй мажнуни саҳронишин,
Шаҳр расвои эсанг ҳомун керакмазми сенга.**

**Истасанг ёр ила ўзлук, зоҳидо, кўп йиғлағил,
Ўзлугунг фарқ этмаға Жайҳун керакмазми сенга.**

**Солса ҳар номард кўнглига муҳаббат нашъасин,
Ваҳки, ҳақ асрориға макнун керакмазми сенга.**

**Хуни ноҳақ қилди ул кўз эй жаҳонгири замон,
Излағил лаъли лабини хун керакмазми сенга.**

**Ед қилмассен дуо вақтида Вайсийи ҳазин
Илтифоти қуввати маҳзун керакмазми сенга.**

* * *

**Кўруб ул донан холинг, дедим домингга салламно,
Нигоҳинг қатл этар ул чашм ҳангомингга салламно.**

**Масиҳо иктисоб айлаб экан лаъли лабингдин ким,
Сўзинг минг жон берур бир дамда ул комингга
салламно.**

**Ушал абру ҳилолнинг ийди рухсорингда кўрсам мен
Ки, қурбон айларам жонимни айёмингга салламно.**

**Вужудим ичра жоним ўртанур фонус шамъидек,
Чироғинг этмагил даркор ул шомингга салламно.**

**Кўзум ҳал бўлди кўз тутмоғда то йўлунгга, эй қосид,
Дерам ҳар кун муяссар йўқду пайғомингга салламно.**

**Тағофул қилма, эй соқий, бу кун хуни жигар соғар
Ютармен ташналиғдин ҳар надур жомингга
салламно.**

**Увайсий, қофия танг ўлса ҳам мазмуни маҳвашдин
Хаёлин маҳкам эт, айғилки, иҳромингга салламно.**

* * *

Бағрими қони лаби лаъли бадахшона фидо,
Нури имоним ўшал шамъи шабистона фидо.

Ақлу ҳушим била идрок сияҳ холиға ким,
Таб ҳам фаҳму фаросат хати райҳона фидо.

Ҳусни рухсорингга жонон кўзими мардумани
Дини исломим ўшал зулфи паришона фидо.

Бошими қуйи этиб мунтазир эттим ўзими,
Ишқ майдонида ўйнар эса чавгона фидо.

Этмадим мунчаки хуршидни моҳиятини,
Икки ялдони аро бир маҳи тобона фидо.

Сочти кўз гавҳаря бағрим аролаб гавҳари ашқ,
Лаби лаъли оросинда дурри дандона фидо.

Вайсий, ўлганда тирилмакдин агар этсанг умид,
Айлагил жони азизингники жонона фидо.

* * *

Езма туморингни умр, эй, гул керакмазми сенга,
Берма кўп хорингга йўл булбул керакмазми сенга.

Берма ҳар машшота илкига сочинг андишасин,
Ожиз ўлғай шонаси, кокил керакмазми сенга.

Ғўта ур баҳри таваккул ичра, эй ғаввоси дил,
Ишқ батни ичра ақли кул керакмазми сенга.

Қовламоқлик ихтиёр этти, дедим мен ялбариб:
Дарғаҳинг жоруб этарға қўл керакмазми сенга.

Соқиб, қилдур манодий етти жон лабға яқин,
Ташна ўлсанг келки соғар мул керакмазми сенга...

Вайсий гул қон бағрини ёздию, узди боғбон,
Езма туморингни умр, эй, гул керакмазми сенга.

* * *

Эйки, хуршиди жамолиягдин мунаввардур менга,
Сенсизин эрмас зиёси меҳри анвардур менга.

Истамон ул нофай тоторнинг бадбўйини,
Шона ургон зулфунгдин муаттардур менга.

Орзун сайри боғ ўлсам, ки мен навмед ўлай,
Гул юзунг, райҳон хатинг, қаддинг санубардур менга.

Ҳеч қилмассен мени дардимга дармон, эй табиб,
Ваҳки, кундин-кун зиёда дард бадтардур менга.

Чеҳран зардимдин изҳор ўлса рашк, ўлманг малол
Ҳар неча сўз зоҳир этсанг, билки бовардур менга.

Қошими ҳам этмай ичтим ким, заҳар ағёрдин,
На учун нўш айларам ул лаъл шаккардур менга.

Айланур бўлсам мени Вайсийга тонг йўқ, не ажаб,
То ғаниматдур билинг ул чарх дилбардур менга.

* * *

Кирмасам майхона аҳли ичра армондур менга,
Кирсам ағёр илкидин бағрим тўла қондур менга.

Бўлмаса васлинг муяссар айламон дилдин дариг,
Ҳажр шомида ҳаёлинг моҳи тобондур менга.

Ишқ ўтида куйдим, ўртандим фироқинг шомида,
Васл чоғида начунким доғи ҳижрондур менга.

Бузди нобунёдлар озор ила дил масканин,
Ул сабабдин олами обод вайрондур менга. --

Ғайр эли, шод ўлмағил, бўлдим кўруб ғам субҳасин.
Егдуран бошим уза кажравли даврондур менга.

Соқиле, май тут фироқ ичра талаб қилмиш ажал,
Мастлиғда жондин ўтмакликка осондур менга.

Орзуи васли жонон ўлса, Вайсий, ваҳ, на айб,
Бермадим жон олдида доим пушаймондур менга.

* * *

Ишқа ким тушти ўшал тушти ғамн гирдоб аро,
Умр ўткармаклиги улдур хаёли хоб аро.

Орзуи ҳусн бўлмакдин агар кўз тўкса ёш,
Гўйё ботмиш ҳалокатга қолиб селоб аро.

Ишқ сирридин дам урма тангдил номардға,
Он қадар маюслиғ зоҳир бўлур арбоб аро.

Сол кўнгулға, сомиё, хуршид талъат шавқини,
Барҳам ўлғай нури кавкаб меҳри оламтоб аро.

То хаёлини етурсанг ҳажр зулмотида ким,
Излагил ул моҳ талъат кокили қуллоб аро.

Ўлтурубдур ишқ хайлини тамошоси учун,
Афсарин эгри қуюбдур нурдин санжоб аро.

Хориж ўл ашъоридин, тутқил кўнгул бир гўшан
Бўлғуча ағёр сен, Вайсий, букун аҳбоб аро.

* * *

Сўрмадим аҳволинги, дарди фаровон андалиб,
Хор захмидин ажаб чоки гирибон андалиб.

Дохил ўлдим мен баногаҳ ушбу гулзоринг аро,
~~Инжизмакдин мана қил бу қана меҳмон андалиб.~~

Кўзга гафлат сурмасин торгтим саҳар вақтида,
сен —

Субҳдин шамма етиб бўлди паришон андалиб.

Кечалар шеван била гул чехрасин кўрмак учун,
Кўрмайин гул хандасин бўлди пушаймон андалиб.

Кўрди васлини ғанимат ул замон жононани,
Холи йўқ гул хордин бўлдики ҳайрон андалиб.

Хор жабрин ол ўзунга, ташла ўзни гул сари,
Хор нишидин равон ўлсуи қизил қон, андалиб.

Вайсий ул гулчехрасин ҳумро эмас ўлгон на ким,
Кеча тонг отқунча бағрин қони резон андалиб.

* * *

Тушти жудолиғ ушбу кун, девона бўлдум чарх
уруб,
Ҳижрон тунининг шамъиға парвона бўлдум чарх
уруб.

Ҳиммат қўрни белга тонгиб кирдим муҳаббат
йўлиға,
Қилдим таваккул тангриға мардона бўлдум чарх
уруб.

Тўкти майимни муҳтасиб бул пири комил олдида,
Бўлса гунаҳ афв этмади хирмона бўлдум чарх уруб.

Меҳри тоби тандадур, сабр айламас дилда қарор,
Фарёд айлаб халқ аро афсона бўлдум чарх уруб.

Эй соқие, тутқил қадаҳ, мавж урди дарён ғаминг,
Дард илкидин ғам иўш этиб, мастона бўлдум чарх
уруб.

— 18 —

Бошим уза ҳар хору хас йиғди маломат қушлари,
Мажнун сифат, эй лайливаш, кошона бўлдум чарх
уруб.

Мискин Увайсийда алам, дилбар, дариг этма карам,
Билсам жудолиғдур баҳам, пинҳона бўлдум чарх
уруб.

* * *

Қилдя ул машриқ саридин ўзни изҳор офтоб,
На учун ким излагай ҳар рўз дийдор офтоб.

Чарх зарфига қўйиб оғзин ютар ҳар кунда қон,
Шом вақтида шафақ билгурди хунбор офтоб.

Кеча излар, кундуз излар, ваҳки, бир дам
тинмайин
Чарх водисида Мажнуни жигар хор офтоб.

Бенасибинг деб эдиям бир мендумен ҳар рўзу шаб,
Мен киби, жоно, юзунг кўрмаккадур зор офтоб.

Мен нечук Мажнун киби расвои олам бўлмайин,
Чарх уза рухсори моҳингга гирифтор офтоб.

Дўст деб туттум этокин ул фалак ғаддорни,
Шатта урди кетти мағриб, тошти озор офтоб.

Вайсий, бошинг узра қўй хуршиди талъат ёрни,
Билмадингму зарралар бошинда дастор офтоб.

* * *

Ой юзингга қилмағил зулфи паришонинг ҳижоб,
Менга боққил, қилмағил чашмингга мужгомнинг
ҳижоб.

Қон ютуб топтим сени, қилдинг нечукдин эътироз,
Айлама, эй шўх, бул кун лаъли хандонинг ҳижоб.

Утса гар мендин хато айғил менга, қилма ниҳон,
Бўлмасун ўтруда зоҳир лутфи пинҳонинг ҳижоб.

Еки бир агёр илкидин ичибон бодани,
Билмадим ул бирла қилгон аҳду паймонинг ҳижоб.

Мақсадинг недур, аё жондин азизроқ ҳамдамим,
Эътирозинг айлади чоҳи занахдонинг ҳижоб.

Очти кўзни, сочти сўзни ноз пайкар жабркор
Деб эмиш агёр сенга чашти гирёнинг ҳижоб.

Ердин мақсуди дил ҳосил қилур эрдим букун,
Эй фалак, бўлди менга кажравли давронинг ҳижоб.

Зоҳидо, қилма тамасхур бу фано аҳлини сен,
Бўлмасун бу дуди оҳим бирла имонинг ҳижоб.

Фош қилдинг ишқ сиррини Увайсий танги дил,
Ушбу кун бўлғай анга дарди фаровонинг ҳижоб.

* * *

Шукрилиллаҳ ҳусни рухсоринг менга бўлди насиб,
Марҳамат бобин юзумга айлагил во, эй ҳабиб.

Бир пари кўнглумда ҳозир, юзда ғойибдур нетай,
Ул сабабдин остонингга келибмен охтариб.

Уқларинг захми вужудимда жароҳат доимо,
Малҳам этгил жисм уреним кўрубон, эй табиб.

Поймоли хокираҳ бўлса вужудим, мақсадим,
Жон баҳақ таслим этсам гарди пойинг ястаниб.

Эй улус, юмғул кўзинг аҳволима раҳм айлабон,
Кўз очай ҳуснига маҳбубим келурмиш тебратиб.

Шум рақиблар бўлса васлингдин йироқ эткил мени,
Мен ғариб ҳолим дейни, дийдоринга қилғил қариб.

Бош керак бўлса букун тўккил Увайсий қонини,
Зулфи тарроринг тараб очғил самандинг ўйнатиб.

* * *

Айласам кутохлиғ сен айла пинҳон, қилма айб,
Дард пинҳондур чиқар оҳимла афғон, қилма айб.

Топмадим излаб бу олам аҳлидин бир дардманд,
Ингласам мен сенга дидамдин тўкуб қон, қилма
айб.

Айлади ноаҳл бедил кўнгли мажруҳим мариз
Айладим сендин талаб дардимга дармон, қилма
айб.

Эй рафиқо, кулфати оламдин арз этган замон
Нутқи бетаъсирими қилдим фаровон, қилма айб.

Неча мендек мустаҳиқ лутфунг гадосидур сенинг,
Не ажабдурким менга соҳиби иҳсон, қилма айб.

Орзуи васли дийдоринг агар ўлсам букун
Ғам зимистонида мен хуршиди тобон, қилма айб.

Бўлмаса манзур Увайсий машқи, эй саййид насб
Маъдани маъни эурсен, менки нодон, қилма айб.

* * *

Эй гул, жигарим қони узорингга муносиб,
Юз порали кўнглум доғи хорингга муносиб.

Сарф этмагил ҳар беҳабара лаълинг ҳадисни,
То қаҳр ғазаб ҳам мени зорингга муносиб.

Тун соғарида шарбатн бедорлиғ ичсанг,
Мастоналиғ ул чашми ҳуморингга муносиб.

То қилди муаттар хати райҳон саҳаргоҳ,
Хушқоллиғим ҳусни баҳорингга муносиб.

Манъ этма тараҳҳум этибон ёр йўлингдин,
Ашким йўл аро манъи ғуборингга муносиб.

Дил манзарини пок этибон мунтазир ўлдим,
Бўлғайму экин табъ гузорингга муносиб.

Рашк оташини, Вайсий, буқун айла мукаррар
Юр, сен киби девона нигорингга муносиб.

* * *

Тушму ё бедорлиғ келди парирў тебраниб,
Кўнгулма фаҳм ўлди сар то по жафожў тебраниб.

Ишқ дардин манъ қилмоқлиққа дам урма ҳаким,
Келмиш ул жонона дарди бирла дору тебраниб.

Шукрилиллаҳ боғбон очти дари иқболими,
Хатти райҳони чаман зулфи суманбў тебраниб.

Шодлиғ мардуд мендин умримн то борича,
Не учун ким меҳрибон ҳамроҳ қайғу тебраниб.

Соқнё, қилма қадаҳ лабрез нозимдур кўнгул,
Дамбадам соғар тутиб муғбача бадхў тебраниб.

Зоҳидо, кўп иддио қилма харобот аҳлиға,
Васл чоғида келур дийдангга уйқу тебраниб.

Вайсий афсун айласа ақлу ҳушингни ул замон,
Кулди мужгонин тузаб ул чашми жоду тебраниб.

* * *

Тут, эй маъзур, жононим, кўрарга топмадим
фурсат,
Сенинг бирлан бирор дам ўлтурурға топмадим
фурсат.

Ўзим мунда туриб, келсун дедим токим тамошоға
Бўлуб ҳамроҳ сен бирлан юрарға топмадим фурсат.

Келибман ушбу гулзора, эрурман бир гули бехор,
Ичимдур гунча янглиғ қон, куларға топмадим
фурсат.

Суроҳи майга тўлди, соқий илқиға қадаҳ олди,
Хумор аҳлиға, на айлай, сўнарға топмадим фурсат.

Жамолинг иштиёқи тушди кўнглумға, аё дилбар,
Букун ишқинг дўконини қурарға топмадим фурсат.

Юзунгдур бир гули раъно, бўлубмен булбули
шайдо,
Фигону нола айлабмен қўнарға топмадим фурсат.

Висолинг ошносиман, фироқинг мубталосиман,
Тут, эй маъзур, жононим, кўрарға топмадим
фурсат.

* * *

Интизоринг оҳидин бу хонумона тушди ўт,
Хонумон недур, бу кеча жисму жона тушди ўт.

Ишқ ўти ҳар кимда бўлса нолаю фарёд этар,
Булбули бонолаям, оҳу фиғона тушди ўт.

Таҳсин эрмас хонумону жисму жон, оҳу фиғон,
Онча маҳрумманки, мағзи устухона тушди ўт.

Деб эдинг матлуб, мақсудим сен ўлдинг, эй ҳабиб,
Фаҳм қилғил энди, мақсуду жаҳона тушди ўт.

Неча сўз бирлан мени гоҳ ўнгу гоҳ сўл айладинг,
Шукриллаҳки дилим, бул имтиҳона тушди ўт.

Қай куни ишқинг ҳавоси топди кўнглумда қарор,
Ул сабабдиндурки, аҳли Марғилона тушди ўт.

Вайсий, суйдинг ишқ, куймаслиғ иложин истама,
Аввало қолу балода ошиқона тушди ўт.

* * *

Ошиқ элига ёрини озори ибодат,
Маъшуқ элига нутқи шакар бори ибодат...

Ул булбули шўрида ютар қон кеча-кундуз,
Тонг отқуча шеван эсар гулзори ибодат.

Жонон юзини кўргали доим жадал эттим,
Топқонда кўзум манъ этон ағёри ибодат.

Шабрўз висолингни тилаб, дилбари нозик,
Ҳажрингда кўнгил кўзгуси зангори ибодат.

Гар раҳм қилиб сарви равон ўтса ажаб йўқ,
Мендек неча расвосиға рафтори ибодат.

Бағрим қонидин сочти кўзум, бўлди зироат,
Лола демагилким дили хунбори ибодат...

Вайсийни букун тоатидин айлама шиква,
Маъшуқ сифатин ёзмағи гуфтори ибодат.

* * *

Дилимни истасанг, дилбар, хаёлинг бирла ҳар соат,
Хаёлим истасанг субҳи висолинг бирла ҳар соат.

Кишига ишқ тегса ношикиболиғни касб этгай,
Бали хомушлиғ расми фиолинг бирла ҳар соат.

Юзингдин гул, лабингдин Хизр, нутқингдин
шакарларким,

Ки бир ҳиндубача ул юзда холинг бирла ҳар соат.

Сени топса киши қадри тунин топса тонг эрмас
ким,

Саводи кокилинг нури жамолинг бирла ҳар соат.

Ёзбдур ҳарфи номим аввалин фаҳм айла, эй
маҳбуб,

Азални котиби абру ҳилолинг бирла ҳар соат.

Увайсий ёдию фикру хаёли кечау кундуз,
Дудоғинг ичраким ҳайвон зилолинг бирла ҳар соат.

* * *

Кўнгулни мосиводин пок қилдим, ёр маскан тут,
Куйуб ишқингда кул бўлдум ваё дилдор гулхан
тут.

Агар ишқ аҳли исён пешадур чун қатлин истарсен
Аё қотилки қатл айлаб келиб қонимни гулшан тут.

Чиқор рашкдин бул кун бўлибсен то пушаймони
Бориб ким дўстнинг ройига ағерингни душман тут.

Гирифторе ки ширин сўзидурсен ёрни, эй дил,
Агар Фарҳоддурсен доимо ғам тоғини кан тут.

Ваё ул лайливаш ҳуснини миръотида ҳақ нурин
Кўрубсен, эй ки Мажнун, хок пойи узра мадфан
тут.

Увайсий сенга бул кун андалиб осо мақол ўлди
Ани васфини такрор айла гулзор ичра шеван тут.

* * *

Дунёни букуи давр ила даврони ғанимат,
Келтурди халойиқни ки меҳмони ғанимат.

То булбули мастона суханрезни бул дам
Айвони жаҳон боғи гулистони ғанимат.

Бу шавкату шаънингни худойим насиб этсун,
Давлат нигини тахти Сулаймони ғанимат.

Умрингни баҳорида муҳаббатни суғорғил,
Кўз мардумини гирийи борони ғанимат.

Очгил кўзинг, эй дил, қилакўр вақти тамошо,
Айёми жаҳонни маҳи тобони ғанимат.

Фазли била ул гунчан нашгуфта очилмиш,
Сайри чамани ҳам гули хандони ғанимат.

Вайсийи гадо, сен букуи ўксутма садони,
Лутф ила тараҳҳум яна иҳсони ғанимат.

* * *

Билсанг мени жононими деҳқони муҳаббат,
Муфлисларига айлаган иҳсони муҳаббат.

Машшота олиб илкига гар айласа ҳайдар,
Мажнун бўлур ул зулфи паришони муҳаббат.

Ногоҳ назар солса ғариблар сари ёрим,
Шаҳло кўзининг даврида мужғони муҳаббат.

Бўлса киши ул ҳусни биҳишти аро дохил,
Кавсар лабида сабзаи райҳони муҳаббат.

Кўнглум қуши парвоз қилур бўлса ажаб йўқ,
Нечунки ўшал чоҳи занаҳдони муҳаббат.

Илкимни бу олам элидин ювмагим улдур,
Ул пок зачиримни ки домони муҳаббат.

Бир машъали базм ичра табассумдин ўлубдур,
Лаъл лаби ичра дури дандони муҳаббат.

Бир нукта такаллумдин агар ташласа маъшуқ,
Ошиқ элига ул лаби хандони муҳаббат.

* * *

Тағофул бирла қон тўкмакли мужгонинггадур одат,
Забихинг чуству чолок ўлди фармонинггадур одат.

Мени гумраҳни мардуд айлама кўйингдин, эй
дилбар,
Халил осо тамаъ қилмоғли меҳмонинггадур одат.

Кўзумга гарди пойнинг тўтиё қилсам ажаб эрмас,
Кўнгул қайд айламак чоҳи занахдонинггадур одат.

Тушуб ташвиш кўнглумга пари талъат, малак
снймо,
Бўлуб жисмим ўтун ишқингда сўзонинггадур одат.

Кўзум деворсиз хорингни асра ҳажр ўтидин ким
Сув сепгандек бўлур ул хор гирёнинггадур одат.

Улус, озоринги йиғма, мени ҳолимга раҳм айлаб,
Бу дил меъмориким ҳар дамда вайронинггадур
одат.

Кўзумга ойу кун бўлмиш фалак узра ики кавкаб,
Начув Вайсий кўзи хуршид тобонинггадур одат.

* * *

Бу юзу қад бирла гар сайри гулистон айлагач,
Сарвини помол этиб, гулни паришон айлагач.

— 27 —

Ул баҳори ноз лаъли гавҳарафшон айлабон,
Рашк ўтидин ғунча бағрини тўла қон айлагач.

Жоними жисм асрорида бор эди токим сабаб,
Ким нисори — чун нигорим тонгла меҳмон айлагач.

Гўйё тутмиш саҳоби меҳри анвар оразин,
Ул қуёш юз узра зулфин анбарафшон айлагач.

Богбон, шамшод ила сарвинг керакмасдур банга,
Ҳар қачон гулшан қадин сарви хиромон айлагач.

Нўла. Вайсий, жонини парвона янглиғ ўртагай,
Ўзни бу базм ичра гар шамъи шабистон айлагач.

* * *

Қаю ақл эрди истар доимо жононадин беҳбуд,
Қаю хуш эрди истар Мажнунни девонадин беҳбуд.

Қачон ишқ аҳлини дардиға дармондур табиблардин.
Бу ҳижрон номиға йўқтур маҳи тобонадин беҳбуд.

Саломат аҳли, мендин истама расми русумунгини,
Қачон чиққайки обод аҳлиға вайронадин беҳбуд.

Кел, эй соқий, қадаҳни майга тўлдур, бергил
илкимга,
Буқун воқеъ бўлубдур наргиси мастонадин беҳбуд.

Дило, хўб асрағил хуршиди талъат зарра меҳридин,
Садаф батни бўлубдур қатраи дурдонадин беҳбуд.

Тут, эй маъзур тан шамъи муҳаббат бирла
куйдирдим,
Мавосил тун қачон тобқай тани парвонадин беҳбуд.

Увайсий, юз ўтурма халқ гуфти-гўйиндин бул
қун,
Ки шояд бўлмағайсен ул қуни афсонадин беҳбуд.

* * *

Куйиб кул қилди жисмим ишқ ўти, мен кимга
айлай дод,

Кулум кўкка совурди ҳажр боди, дод ила бедод.

Гул ишқидин эмас булбулға шеван қилмоғи
тув кун,

Келиб раҳми, кўруб аҳволими донм этар фарёд.

Лабинг авроқида зоҳир ўлан ҳуснинг камолидин,
Ки ошиқ аҳлиға тенгри беран улдур хати иршод.

Агар зинда аҳли манъ бул манзуридин бўлдум,
Ниқобин олди юздин ушбу кун ул кўзлари жаллод.

Хаёлин боғладим иҳромдек ҳар рўз, ҳар соат,
Тағофул дилбарим мен хаста қулни ҳеч қилмас ёд.

Кўнгулни дўст кўйи сори элтмоқ истама мендин,
Ки ул зулфи паришон домидин кўнглум эмас озод.

Таҳаммул, сабр тирноғида қоздим ишқ тоғини,
Ки бу Ширин сўзига ожиз эрди кўҳқан Фарҳод.

Рақибни рўсняхлар бермади йўл ёр базмига,
Мени маҳрум этмакликка ул жононадин имдод.

Жафоу жабр ила обод ўлмиш анда меъморинг,
Увайсий, сабр қилғил, ушбу дунё охири барбод.

* * *

Езмагимда васфини қилди нечук тоқат хирад,
На учун жонона меҳриға эрур улфат хирад.

Боғлади маҳкам белин қошини ёд айлаб қалам,
Езди жону дил била сен қилма кўп миннат хирад.

— 29 —

Сўрмағил мендин санам васлида ину онини,
Ақлу фаҳму хушу гидрокимкидур ҳайрат хирад.

Гул юзин, райҳон хатин, кавсар лабин ёд айлаюб,
Эрди хористону бўлди ул замон жаннат хирад.

Эй дило, тутқил хирад ёндур муҳаббат ўтиға,
Айлади ишқ аҳлини шоҳидиға бидъат хирад.

Кўзи қаҳр этса баногаҳ васф этарда сўзини,
Неча сўз бирла нигоҳин айлади бидъат хирад.

Вайсидин ишқу муҳаббатни русумин истама,
Ушбу ашъор ила берди зеб ила зийнат хирад.

* * *

Тиларлар аҳли олам доимо дилдордин хушнуд,
Бўлурму ҳеч одам мен киби озордин хушнуд.

Ажаб ёрики аҳёлар кўзини қатлида жон бергай
Неча мавт аҳли бўлғайлар лаби гуфторидин
хушнуд.

Тараддуд қилма, эй жонон лаби, сен сўзга
кирмакка
Тугатти сўзини бўлдум мен кўзи хуммордин хушнуд.

Санам хушнудидин ғайр аҳлиға жоним тасаддуқдур
Киши бўлғаймукин ҳеч вақт ағёрдин хушнуд.

Демаиғ Мажнунни шавқи Лайлининг ойинасидиндур,
Юзи миръотини тахтида ул дийдордин хушнуд.

Каломин музмар этти бўлди андин кўҳқан Фарҳод.
Демак ширин лабининг нутқи шақкарбордин
хушнуд.

Увайсий, кўр равон ўлганда они йўқти муштоқи,
Сабаб улдур, меним жононими рафторидин хушнуд.

* * *

Санъати килк ила ёзғон жим жамол устиндадур,
Хатти мушкин оби ҳайвони зулол устиндадур.

Оразингни орзусидин қадимдур онча хам,
Котиб имлосидаким, хуршид дол устиндадур.

Эй кўнгул, ром айламакликда нигоҳин истама,
Қавсларким икки оҳуйи ғизол устиндадур.

Зарралиғ касбини тавқи бандалиқ олмай нетай,
Офтобиким ажаб, сарви ниҳол устиндадур.

Нутқи ширинингга сен хомушлиғ сарпўшин эт.
Ваҳки, ғавғойи магас билсангки бол устиндадур.

Асра, ёраб, дийдан баддин ва ҳосид аҳлидин,
Дилбари Юсуфлиқо авжи камол устиндадур.

Восили ёр ўлди, Вайсийдин гадолиғ истама,
Мажлиси мазмун аро тахти хаёл устиндадур.

* * *

Қайда борсам бағрими қони манга гулзор эрур,
Доимо қутн насибим истасам озор эрур.

На учун домони ҳомун бўлмасунким лолагун,
Бул мани мажнунга қолғонда фалак хунхор эрур.

Ҳокими ҳусн илкидин ичмай нетай, амр айласа,
Ичмаса ишқ нўшин, бу кўнгул ночор эрур.

Ҳар киши бўлса харидори муҳаббат ул замон,
Ҳақ билан ишқ аҳли қилғон ушбу кун бозор эрур.

Айб эмас қон йиғласам ёр олдида, тонг қилмаким,
Лутф чоғи ҳамнишини ёрким ағёр эрур.

Сарв гул насрин эмас боғ ичра изҳор этса рўз,
Сарв вақти сояи ул сарв хуш рафтор эрур.

Зоҳидо, сан узри тақсирингни бунёд айлама,
Ким улус хулқиға ишқ аҳли бағоят хор эрур.

Ташналар олдида уммид этма соқийдин оёғ,
Вайсий ул майни тополмай беадад хуммор эрур.

* * *

Қўй қадамни кўзга, эй жонона, дийдам мунтазир,
Сен киби нозик бадан меҳмона дийдам мунтазир.

Мен на қилдим, билмадим, қилди менингдин
эътироз,
Неча соатдур лаби хандона дийдам мунтазир.

Бир замон айрилганим йўқ эрди мен андин нетай,
Тез келгил, турма, эй ҳамхона, дийдам мунтазир.

Узгалар бир-бирга ўлса мунтазирлиқ ошкор,
Ҳақ насиби менга ким пинҳона дийдам мунтазир.

Базм қур майхонада, қуй соқиё, кир муғбача,
Жону дил бирлан ўшал паймона дийдам мунтазир.

Хўблар амр айлади нозимлиғинг изҳор эт,
Назм улдур тафсири ёрона дийдам мунтазир.

Вайсийдин ким мунтазирлиғни деманг сиз саҳлдур,
Бағри қон олудан гирёна дийдам мунтазир.

* * *

Кўзларинг фироқида танда лолагун қонлар,
Қилғали тамошосин саф чекибду мужгонлар.

* * *

Хаёлинг бирла ишқинг бу вужудим хона
тутмишлар,
Ҳушу ақлимни қувлаб, телбан девона тутмишлар.
Кўнгулким бир қуши ваҳший, ани ром этгали гўё
Муҳаббатдин қафас айлаб, висолин дона
тутмишлар.

Кел, эй дард аҳли бўлсанг, ишқ сиррига қулогинг
тут,
Лабим бирла забоним ушбу дам афсона тутмишлар.
Фироқинг шоми васлинг шамъни ёндурди, андин
ким
Юзингни шамъи мисли жоними парвона тутмишлар.

Табибо, сен шифо этмакни таклифин хаёл этма.
Тани беморим ишқи дардини жонона тутмишлар.

Сиришким донасни кўрди юзум туфроғида андоғ,
Маломат қушлари бошим уза кошона тутмишлар.

Увайсий, мунча беҳушлиғ била сайр орзу қилма,
Хабар топган кишилар доимо пинҳона тутмишлар.

* * *

Езармен неча сўз Мажнунни баҳс этган китобидур,
Нигорим хўблигда Лайлини берган жавобидур.

Тутуб Ширин сўзун то кўҳкан айлаб тўкуб қонин,
Ичбдур лола ул Фарҳодми бағрин хунобидур.

Фироқинг ичра саргардондурманким, эй тағофилхў,
Висолингдин хабар тут, мисли саҳрода саробидур.

Зумуррат, лаъли, ёқутинг ғуборин манъ этмакни
Сиришким дийдалардин, ваҳки, борони саҳобидур.

На тadbир айлағум билмон, лабидин қатъ ўлуб
мазмун,
Магар хомушлиғидин ё магар нозу итobидур.

Кўнгулга ташлама, гардун, хасу хошок тангри-чун,
Қарор айларда бир дам маскани олий жанобидур.

Еғиб ғам ёмғурин, ушбу жаҳондурким йиғилғон сув,
На тамкин айламиш дил, Вайсий, умринг
ҳубобидур.

* * *

Найлайин билмонки, банд ўлди юзумга боблар.
Ваҳ, насиб ўлмиш, нетай, бахтим кўзига хоблар.

Мунқатиъдур оби найсон қулзуми мазмундин,
Шеър аро бўлди мамот ул гавҳари ноёблар.

Касб этарди сендин, эй хуршид, юз сори ниқоб.
Фурқатингда тун ва кун хуршид ила маҳтоблар.

Кокилинг ҳар тори юз бутхонага зунвор эди,
То масожид аҳлига қошинг эди меҳроблар.

Меҳр тобин, ҳажр тобин жону дил бирла қўшуб
Ким фалак чархида бу даврон ажузи тоблар.

Ҳар сўзи юз марта жон бергай эди, эй ҳушманд,
Бердилар бир неча жон ҳажринда лаъли ноблар.

Эй дило, манъ айлағил кўздин бағир хунобини,
Сирия фош этти букун кўздин тўкулган облар.

Вайсий, сен андиша қилма халқ ийну ондин,
Кўз ёшинг ғарқ этса тонг йўқ маъдани одоблар.

* * *

Ваҳм қил жонон жунун тоши бу афғонимдадур
Ҳам яна ишқим шарори оҳи сўзонимдадур.

Ёрни бунъёд қосид қилма бепарволигин,
Гарчи юз минг ким жафоу-жавр жононимдадур.

Истама таржиҳи истиғнони сен ҳар кимсадин,
Нозу истиғно ўшал кокил паришонимдадур.

Айласам фосид хаёли бўлғали саҳронишин,
Дард ила меҳнат, алам, ғам байтул аҳзонимдадур...

Бурда-бурда бағрими шишлаб хаёли новакинг,
Ишқ ўти, ҳижрон қиличи бағри биръёнимдадур.

Ишқ бўркин кийдиму кирдим яна майхонаға,
Кўрдум ул барг афсарин умри пушаймонимдадур.

Чайқама оғзинг маломат шаҳдида нодийда халқ,
Юз туман тўфон суғи бу чашми гирёнимдадур.

Вайсий вайрон ўлса, эл обод, мунда сабр қил,
Анда таъмирингни туфроғи бу вайронимдадур.

* * *

Кўнгул сайд этгали бир қотили жононавор ўйнар,
Анинг олдида ким кўнглум қуши девонавор ўйнар.

Ичибдур то майи ваҳдат азал соқийсидин ул кун,
Анингчун илкин оғзина тутуб мастонавор ўйнар.

Ажойиб ҳола солди эим нафас дур ўлса мардумлар,
Ки то тушкунча ашким юз уза дурдонавор ўйнар.

Малакдур ё башардур, ё парн на зотдиндур ул,
Қилиб ушшоқлиғ касбини ҳам шоҳонавор ўйнар.

— 36 —

Увайсий, сен ки ёр олдида ўзлик ихтиёр этма,
Деган меҳмон адаб батнида ҳам меҳмонавор ўйнар.

* * *

Кўзум бу даҳр бўстонида гўё маст хобидур,
Жунун кўнглумни нечукким ташнаи ул лаъли
нобидур.

Қарору сабру тамкин айламас симоб янглиғ дил,
Дамн оромсиз кўнглим муҳаббат изтиробидур.

Умидям ёрдин минг қатла уздимким бўлиб навмид,
Ки бул манзум шеърим боз умидим хитобидур,

Урар ашким сувин дилдин чиқон оҳим шарорига,
Таваҳҳум этма, э маҳваш, муҳаббат обу тобидур.

Увайсий йиғлагай шаб-рўз, э жонон, фироқингда,
Мабодо бўлмағайсан гарқ то ашким пуробидур.

* * *

Кўҳқандурманки бир Ширин гапурмайдур ҳануз,
Ёрни бадхўлиғи кўнглумга урмайдур ҳануз.

Рутбан манзуридин афтодалиғ етти манга,
Бўлди тан тупроққа тенг, дилга кетурмайдур ҳануз.

Фурқатинг кул қилди жисмим, бода термулди
гулум,
Уртаса кўюнг аро гардим совурмайдур ҳануз.

Боғладим аҳдимни мен бир умр то паймон аро,
Эътиқодим риштасин жонона кўрмайдур ҳануз.

Ваъда қилди лутф этай деб, неча йўл синдурди ёр,
Ошди мингдин ваъдаси, бирсида турмайдур ҳануз.

**Оҳким, қажравлиғидин урдум, ўлди юз шикоф,
Ростига афлоклар чархин ўгурмайдуру ҳануз.**

**Назмким маҳзардуру ишқ олдида Вайсий, оҳким,
Мунча хуни дил билан даъвоси юрмайдуру ҳануз.**

* * *

**Хат ёзибдуру ҳуснинг аввалги баҳосидуру ҳануз,
Марҳамат йўқтуру харидора, изосидуру ҳануз.**

**Жавр то кўргунча тутқайман умид андин вафо,
Қайта-қайта, ранг-баранг жонон жафосидуру ҳануз.**

**Орзу рўзи азалдин ҳуснингга шамсу қамар,
Рутбан чарх узра дийдоринг гадосидуру ҳануз.**

**Таҳсин эрмас Лайливаш ёди била бўлсам туроб,
Турбати Мажнун нигорин мубталосидуру ҳануз.**

**Келган эрди лабларинг ҳажрида дил ҳамроҳ дегил,
Санг дил золим ани гулгун қабосидуру ҳануз.**

**Интиҳо излаб фироқин даштида сарсондумен,
Барҳам ўлди умрим, ишқин ибтидосидуру ҳануз.**

**Неча кун хуноба ютди ул лабинг шавқи билан,
Бўлмади ҳаргиз муяссар, қон ғизосидуру ҳануз.**

**Вайсий кўз юмди жаҳондин, ҳуснин арзонин тилаб,
Хат ёзибдуру ҳуснинг аввалги баҳосидуру ҳануз.**

* * *

**Ваҳ, на шевандурки лаъли ноб этибдуру эътироз,
Ул сабабдин ашкими хуноб этибдуру эътироз.**

**Кесгали келтурди тоба ул ғазаб фулодини,
Риштан пайвандга асбоб этибдуру эътироз.**

Ишқ баҳридин этибдур оби найсонни дариф,
Ким садафга гавҳари ноёб этибдур эътироз.

Айлади маҳрум маҳрам қулни найлай, эй надим,
Ваҳки, шахло кўзларини хоб этибдур эътироз.

Афв қил ҳарчанд исёним агар бўлса фузун,
Ёрни ғам, ғайрини шодоб этибдур эътироз.

Ҳасратимни нуктасия таъвил этар сенга маҳол,
Васли чоғи гарданингни тоб этибдур эътироз.

Айлади масдуд Вайсиға дари гулзорини,
На учунким ул гули сероб этибдур эътироз.

* * *

Ишқ аҳлига ярошур доимо сўзу гудоз,
Шўх аҳлиға ки истиғно билан юз ончи ноз.

Бошда савдо, кўзда ашку, дилда доғу жонда ўт,
Мен киби ҳеч кимса қилгон йўқ муҳаббат сарфароз.

Эй муғанний муғбача, олдингда жон берсам букун,
Чангу қонуну рубобу нағма ким сен айла соз.

Бехабарликни зимистонида бўлса ким ҳалок,
Ишқ ўти кўнглум аро доим этар ким боз-боз.

Ёр васлидин мени маҳрум деб таън этмаким,
Сабр тоғида турубон айтурам жононға роз.

Қилмоғил бу даҳри дун фосид хаёлингдин тамаъ,
Бебақодур, эй дило, қилмоқ жаҳонға имтиёз.

Вайсий шаъниға муносиб кўрса ким ҳар қанча сўз,
Минг забон пайдо бўлуб, айтса яна то бўлса оз.

* * *

Туғди жумодил-аввал, на бўлди ёр келмас,
Кўз нитизор бўлди, ул гульюзор келмас.

Мен мунда ташналигда, ул анда турфа шодон,
Маст этса кўзу кўнгул, кўзи хумор келмас.

Қабз ўлмағимга боис ҳажринг ҳужуми эрмиш,
Васл аҳлига на бўлди, ҳаргиз дучор келмас.

Андин йироқ тушгач, хотир эрур паришон,
Жамъ этгали кўнгулни дилкаш нигор келмас.

Бўлди кўнгул зимистон, пажмурда бўлди ишқим,
Сабз этгали муҳаббат ҳусни баҳор келмас...

Танбур қўлга олдим, жон риштасин қилиб тор,
Найлай бу анжуманни, соҳиб дутор келмас.

Васфини шарҳ этарда бепарда мазмун айлар,
Гар таъна қилса мардум Вайсийга ор келмас.

* * *

Гул юзунг, эй ғунча, ул кун ошкори бир нафас,
Демагил девоналарни нитизори бир нафас.

Очма кўз ҳар норасоларни кўруб расволиғин,
Бу замона аҳлини мажнун шиори бир нафас.

Айладинг навмидлиғ дарёсина гарқ, эй карим,
Илкими қил гавҳаринг уммидвори бир нафас.

Қайси соат эрди нўш эттим қадаҳ лабрезидин,
Боз тут мугбача ўлтурди хумори бир нафас.

Эй дило, сен сайқал ул сабр ила мақсад гирдида,
Даҳри фонийда бўлан кўзгунг ғубори бир нафас.

— 40 —

Кўрди Мансур шаҳ юзин, берди аналҳақдин хабар,
Бу мажози шоҳларни зулмдори бир нафас.

Жўйбори кўздин ўксутма муҳаббат сабзасин,
Бу бақосиз умринг, эй Вайсий, баҳори бир нафас.

* * *

Муҳаббат расмини билмакли ҳар жононадин
келмас,

Висоли ёрни кўрмакли ҳар мастонадин келмас.

Бўлурму ҳар кеча токим чироғи шамъ бедуди,
Урубон шамъга жисмини ҳар парвонадин келмас.

Кўруб Мажнун тан урёнасин таън этма Лайлига,
Ўтуб ўзлукни бобидин ки ҳар девонадин келмас.

Унутқай дўст кўрган чоғда толиб сўзламакликни
Яна арз айламак маҳбубу ҳар афсонадин келмас.

Дило, сен хуни дил қилма муҳаббат ошноси деб,
Мурувват ҳам тараҳҳум, билки, ҳар бегонадин
келмас.

Кел, эй зоҳид, толиб бир ёрни олдида жон бергил,
Ки қурбон айламаклик ҳар маҳи тобонадин келмас.

Дилидур маъдани мазмун барҳам бермагил, эй
шўх,
Келон табъики номавзуни, Вайсий ёнадин келмас.

* * *

Ғам ема, кўнгул, раҳм этибон ёр келурмиш,
Аҳволи дилим билгучи дилдор келурмиш.

Ҳижронда жисмим сиҳати заъфга мубаддал,
Луқмони ҳаким ўрнида ғамхор келурмиш.

**Кўнглум қуши булбул каби нолали эрди,
Гулдек очилиб орази гулзор келурмиш...**

**Шаҳбоз буён ёзди қанотини чу ҳумоюн,
То сояси бошим уза дастор келурмиш.**

**Таъбимни матонини касод айлаб эди чарх,
Ҳақ ҳукми, харидор ила бозор келурмиш.**

**Вайсий, дема ҳар кимсага сен ҳасрати дилдин,
Ҳол англагучи соҳиби асрор келурмиш.**

* * *

**Кима ишқи поки асар айламиш,
Ки мақбули ҳақдин хабар айламиш.**

**Ки бир нуқта тафсир агар айласам,
Муҳаббат йўлидин гузар айламиш.**

**Қиличдек итирок учун, эй дило,
Расо аҳли тун-кун ҳазар айламиш.**

**Ки занбур кошонасини эт ватав,
Даҳонингни доим шакар айламиш.**

**Кўнгул тоб этолмай қарор этмаға,
Неча мен каби дарбадар айламиш.**

**Киши солмас ҳижрон лижомин ўза,
Ани тангри хавфу хатар айламиш.**

**Увайсий, агар этмасанг тарки ишқ,
Ки кундин кунингни батар айламиш.**

* * *

**Зулфининг ҳажрида келмас сунбули тотор хуш,
Балки келгай менга они бў этардин ор хуш.**

— 42 —

Восил ўлмакдин ғизоли наргиси бодомга,
Кипригингдин кўз хаёлида менга озор хуш.

Гул чоғи таклиф қилма боғингга, эй боғбон,
Гул висолидин эрур менга фироқи ёр хуш

Жаннат ичра ҳур ила ғилмон айшидин менга,
Ёстаниб кўйини исмин айламак такрор хуш,

Эй Увайсий, яъслиғ ҳам хорлиғ ўлтургуси,
Ҳажр ила мен зор нохуш, васл ила агёр хуш.

* * *

Мени маҳбубим, эй дилбар, ўшал ном ичра
ястанмиш,

Тафаккур қилмағил мазмуни пайғом ичра
ястанмиш.

Нечунким орзу қилмай қўлунгдин бода ичмакни
Майи ваҳдат сенинг илкингдаги жон ичра
ястанмиш.

Ғазаб қилмангки пири дайр, ул юз сори телмурсам,
Тажаллийи худо ул ҳусни гулфом ичра ястанмиш.

Кел, эй соқий, аёғинг мурда диллардин дариг этма,
Масиҳ анфоси ким ул бода ошом ичра ястанмиш.

Таваккул ўтина сол аҳду паймоннинг рамад ўлсун
Ки, эй дил, бевафолиғ ваъдан хом ичра ястанмиш.

Кўрубон донан васли ки парвоз этма, эй зоҳид,
Юз онча дарду кулфат донаси дом ичра ястанмиш.

Кўруб Фурқат тузин, эй Вайсий, навмид ўлма
васлидин,
Билурмусен ки доим субҳ ҳар шом ичра ястанмиш.

* * *

Айладинг изхор базм оролигинг, эй бағри тош,
Бо тағофул дилбарим рашкинг этиб сирримни фош.

Ишқ аро кўп йиғладим туштум бу ҳижрон даштиға,
Тенгри, албатта, берур кўп йиғлағон кўзларга ёш.

Қошиға роғиб эса дил кўзи рашк ила боқар,
Бир кўнгул, ёраб, на бонс икки маҳбуба талош.

Йиғлатур ул кўз фироқида ҳақиқатму эмас,
Бу шариятму эмас сажда қилурда эгма қош.

Ул мажозу бу ҳақиқат ҳў эмас, эй пири дайр,
Ул намозу бу муҳаббатму эмас, эй хурдеш.

Тонг эмас зуҳд аҳлиға ширин сўзум берса, улус
Айламиш такрор тинмай туну кун илми маош.

Ёр кўйида азиз этманг мени дилхастани,
Иззати Вайсий будур: гўй ўлса чавғониға кош.

* * *

Нигоро, орзу ҳуснинга кўнглум дилфигор эрмиш,
Бу жон андалибиға начунким гулўзор эрмиш.

Бу тун дўкони базм оролигингни шамъваш қурғил,
Неча мендек жамолинг шамъиға беихтиёр эрмиш.

Мени маҳрум деб жонон юзидин қилмағил таъна,
Юзи баҳридин ичган сув кўзи абри баҳор эрмиш.

Дило, бу руқъа назминг халққа бовар бўлмаса,
не ғам
Ани бир нукта вазъи дард аҳлиға тумор эрмиш.

Санам, рашкинг била таслимни жон ўлсам ажаб
эрмас,
Азиз меҳмона мезбонини хўби жон нисор эрмиш...

Увайсий, ёр истиғноси кўпдур истама васлин,
Кўнгул мажруҳини захми ҳамиша бешумор эрмиш.

* * *

Ҳаё пайкига пайғом айламоқлиғ ихтиёр ўлмиш,
Буқун маҳрумлиғидини кўзда бағрим ошкор ўлмиш.

Қилиб юз саводим нома ёздим бо тағофул ёр,
Очиб пайғом кўрсат юз-кўзум кўп интизор ўлмиш.

Асар ул нофан асрордин топти қаю сангдил,
Муҳаббат бўйидин олам бариси мушқбор ўлмиш.

Кўрубон заъфлиғ жисминни сен манъ этма
пайконинг,
Танимда ўқларингдин ҳар тараф билким мадор
ўлмиш.

Аё, эй соқийи даврон, етибдур оғзима то жон,
Менингдек ташналар чандон май ичмакка хумор
ўлмиш.

Кўнгул қони уза бир сўзни деб доғ этти ул
маҳваш,
Ки гўё ёзди баргин лола доғи ошкор ўлмиш.

Қадини сарвға бингзатмоғинг, Вайсий, адабдинму,
Ушал гулчехран хўшрафторни қаддиға ор ўлмиш.

* * *

Қаю толеъда эрдим, эй санам, васлингға етган чоғ,
Қаро бахтим оқармиш эрди дийдорингга тўйгон
чоғ.

Дема, эй шўх, не деб изтиробе бирла сўзларсен,
Адаб нахлини кестим кўксима рашк ўти етган чоғ.

Сабаб ҳирмон ўтига таклиф этмоғлиғ надин дилбар,
Муҳаббат ўти ҳажринг дуди рашкинда кул ўлғон
чоғ.

Мидод ўлса тамоми баҳри ҳасратлар туганмаским,
Малаклар жам ўлуб бу чарх авроқиға ёзғон чоғ.

Тараҳҳум бирла аҳволимға раҳм этсанг, ажаб
эрмас
Кўзумдин ашки хун олуд рухсоримға томғон чоғ,

Аё, эй телба кўнглум шиква қилма ёр меҳридин,
Ололмай матрабингга дил қушин дилбар қочурғон
чоғ.

Увайсий, сабр қилғил, гарчи ўлсанг ташналиғдин
ким,
Тирилғунг ул Масиҳинг обиҳайвондин суғорғон
чоғ.

* * *

Мени расво қилан кимдурки, бир сиймян бадан
нозик,

Солаи бошима савдо кимдур ул гул пирахан нозик.

Хаёли кирса кўнглума чиқар дунёу дун меҳри,
Қилибдур оқибат, эй дўстлар, ҳам беватан нозик.

Ки сабрим тирноғида ҳар куни юз кўҳи гам қоздим,
Мени олдимдадур Фарҳод ожиз, кўҳкан нозик.

Қадинг нозик, қошинг нозик, кўзунг нозик, лабиянг
нозик,

Тилинг нозик, сўзунг нозик, тишинг дурри аған
нозик

**Хатингдур сабзан райхон, лабингдур кавсар андоми,
Мижанг бўстон, юзинг гул мисли гулзори чаман
нозик.**

**Бошингдин то оёғингга қарабдур сиймбар борик,
Хусусан ғабғабинг остида ул зери зақан нозик.**

**Ики наргис, ики кўнгул, ики тая, икки жон бирла,
Бирин бирни ҳамал айлаб қилоли анжуман нозик.**

**Увайсий, ўз-ўзингча сўзлама, тийғил забонингни,
Мабодо келмасун нозик дилига сўзлаган нозик.**

* * *

**Бу жаҳон боғида йўқдур гулўзоримдин бўлак,
Е хаёли фосиди йўқ сен нигоримдин бўлак.**

**Истагил дастур агар бўлса дили махзунниким,
Топмағайсен сарви қад чашм хуморимдин бўлак.**

**Новакингдин неча ўқ зоҳир қилурда қаҳр этиб
Отма ҳар номардга жисми фигуримдин бўлак.**

**Ул куни кўрдим сени, кетти қўлимдин ихтиёр,
Менда йўқдур сенга берган ихтиёримдин бўлак.**

**Лабларингга неча термулдимки, ҳаргиз демадинг,
Йўқки дилга хуш келан сен дил фигуримдин бўлак.**

**Бу Увайсий боқмағай то Хизру Илёс ўлсаким
Зоҳирин маҳбуб, ботин тождоримдин бўлак.**

* * *

**Бўлмасайди то паришонлиғда зебо коккилинг,
Қилмағайдим шона чоғида тамошо коккилинг.**

Урмасам эрдим олиб иклимга ул машшотани,
Қилмағай эрди мени оламга расво кокилинг.

Е харидор ўлмасам эрдим жунун бозорида,
Солмағайди бошима юз рангли савдо кокилинг.

Хусни рухсоринг тўя кўргай эдим қадри туни,
Қилмасайди юзларинг устида ғавфо кокилинг.

Қолмағайдим норасолар таънаи пинҳониға
Этмасайди сиррим элга ҳувайдо кокилинг.

Қўнмасайди моҳ рухсорингга кўнглумни қуши,
Тушмағайди тори то бўйнумга ялдо кокилинг.

Осмасайдинг жон олуր вақтингда зулфинг дор этиб,
Бўлмағайди мунча Вайсиға мажалло кокилинг.

* * *

Кўзи хунхор ёрим, жони қурбонимдадур майлинг,
Хаёлинг кеча-кундуз тўккали қонимдадур майлинг.

Бу кун хизматда бўлғон ташнани май бермай
ўлтурма,
Агарчи ташналиғ бирла меннинг жонимдадур
майлинг.

Табибо, сўрмағил-сўргил вужудим ранжи изҳорин,
Кўнгулдин дам урарсен дарди-пинҳонимдадур
майлинг.

Қадам майхонаға қўймоққа фикр этма, аё зоҳид,
Ки қўймас нангу номус гарчи жонимдадур майлинг.

Дегай нишқ ҳусн эли аҳлин мудом ашкини борон
эт,
Муҳаббат хизр этарға хатти райҳонимдадур
майлинг.

Санам дерму экин, ё раб, бизингдек мустахиқларга.
Берай ҳусним закотидин, ки эҳсонимдадур майлинг.

Увайсий, айла ҳамдамларни таклифи ҳақиқатга,
Дегил бор эрса бу дарди фаровонимдадур майлинг.

* * *

Бўлди олам гарчи ул шабранги дилбар кокилинг,
Ганжи ҳуснинг асраган мор икки ҳайдар кокилинг.

Сарвқад, гунча даҳон, гулруҳ, ё гулзори ҳусн,
Қоматинг ҳар соридин битмишки сарвар кокилинг.

Кўзу кўнглим, ақлу ҳушим тасхир этти ончунон
Зоҳиру ботин ҳама қилди мусаххар кокилинг.

Кокилинг савдоси тушти бошига ишқ аҳлини,
Қолдилар онинг учун ғавғойи маҳшар кокилинг.

Учради ногаҳ пари пайкар қайу соат эди,
Қилди ҳушу, ақлу идрокимни дарбар кокилинг.

Истадим ташбиҳи қаддинг турфа лутф омизсен,
Ҳеч мавзун келмагай, ваҳким, баробар кокилинг.

Олди Вайсий бўйи ҳуш то хатту ҳолингдин, нигор,
Рўзу шаб кетмас машомидин муанбар кокилинг.

* * *

Тўбидин эҳсон эрур дилбар қади зеболиғинг,
Тўтидин афсаҳ эрур ширин шакар гўёлиғинг

Таън қилма ношикиболиғни изҳор айласам,
Тушти бошимга ажойиб шўришу ғавғолиғинг.

Сайри гулшан бирла табъимким кушод ўлмас нетай,
Дил ҳадиқи ичра эткан гунчан раънолиғинг.

**Ғайрдин қоя эрди бағрим ҳам мушавваш хотирим,
Ҳасратимни барҳам урди соҳиби маънолиғинг.**

**Мавж уран дарён раҳмингким саломатларгадур,
Дард аҳлиға на деб, эй шўх, бепарволиғинг.**

**Орзу бирла ҳавас идбораким дафн айлади,
Фақр роҳидин хабар берди сенинг аълолиғинг.**

**Мисли бир парвонадек Вайсий тилар васлинг
мудом,
То ёрутқай кўнглини, эй шамъ, базм оролиғинг.**

* * *

**Аё, дилбари лаъл нобим менинг,
Тўкулди қадаҳдин шаробим менинг.**

**Таним ичра ёқдинг жудолиқ ўтин,
Ки ўртанди бағри кабогим менинг.**

**Қолон интизорингда чун бешумор,
Оқарди бу чашми пур обим менинг.**

**Фузундурки кундин-кунга меҳнатим,
Нағу мунча кўлдур азобим менинг.**

**Ки сендинму ё тольимдинмудур,
Ки мендинму бергил жавобим менинг.**

**Муяссар эрмиш анда маҳбуб юзи,
Ки тоқай тўла изтиробим менинг.**

**Таваҳҳум қилинг ғарқ ўлардин, улус
Буқун жорий бағри хунобим менинг.**

* * *

**Жафосин чекмайин бўлмас муяссар сенга жононинг,
Юракка дарди тегмай, таъсир этмас оҳу афғонинг.**

Кўнгул, сабр айлагил, бетоқат ўлма ҳажр шомина,
Зулумот ичра кирмай, топмагайсен оби ҳайвонинг.

Надин дод айламай уммид субҳим шома айланмиш,
Фирibu макр ила васлингни афсув этти
ҳижронинг.

Қошинг бир ғамзаси то тўкти юз ушшоқ қонини,
Кўзинг майдонида саф-саф тамошо қилди
мужгонинг.

Вужудим поймолни хокироҳидин ки манъ этти,
Аё хоки ватан кўйинда туттувг, борму армонинг.

Увайсий, ёда кўрсатмай ҳижо бўлгон тааллуқот,
Аларни ғарқ этар тўфон ўлуб бу чашми гирёнинг.

* * *

Дилбаро юзинг узра кокилинг паришон қил,
Қуснингга ниқоб ўлсув, мақсадимия пинҳон қил.

На деб эътироз эттинг мустаманд зорингга,
Журм кўп эса афв эт, лабингни хандон қил.

Ташналиғдадур мискин, гўшналиғдадур ғамгин,
Фақр аҳлини дохил Хотами Сулаймон қил.

Қатра май гадолардин, соқилё, дарив этма,
Ақлдин қилиб форив мастлиғда султон қил.

Жонни можаросиға сабр айлагил, эй тан,
Рашиқдин яқиндур, бўл чиқмағиға меҳмон қил.

Туну кун мени ҳолим таън этармиш ул зоҳид,
Ераб ул самандардек ишқ ўтиға сўзон қил.

Мунда етмади Вайсий васлингни баҳосиға,
Юмди кўз бу оламдин раҳм айлаб арзон қил.

* * *

Сучукликдин дейинму лаъл нобингга шакар дохил,
Лаб ичра сўзларингга то бўлибдур мухтасар дохил.

Фироқинг ўқлариндин бу вужудим равзану равзан,
Хусусан ҳар тарафдин бошимга тиғу табар дохил.

Нетай ким зойил ўлдим лавҳи маҳбубим хаёлидин,
Кеча уйқуда тушдин кўнглима бўлди хабар дохил.

Агар дам ўтса бошдин ғайра ҳамдам бўлмағил, эй
гул,
Мабодо куймағайсен оҳим ўтиға шарар дохил.

Лабинг сиррин кеча-кундуз кўнгулда андоғ
асрармен,
Ки гўё қаъри дарёда садаф ичра гуҳар дохил.

Эшитсанг бе таъсир сўзни озор ўлмағил, эй дил,
Маломатдин муҳаббат нахлиға бўлғай самар дохил.

Увайсий, истасангким, кўзга маҳрам этма
гафлатни,
Кеча уйқуни тарк эт, ёра бўлғайсен саҳар дохил.

* * *

Фироқинг қилди афсун, дилбарим, мақсадға
еткурғил,
Ўчирди ғам вужуди аҳгарим, мақсадға еткурғил.

Адаб сарриштасин расми вафодин уздилар ағёр,
Ки шахло кўзли зулфи ҳайдарим, мақсадға
еткурғил.

Чиқармай болу пар кошонами бузди фалак боди,
Аё Жабранл амини шаҳпарим, мақсадға еткурғил.

Ичиб ғам заҳрини, эй талхкомим, мен начук
айлай,
Лаби то қанду шаҳду шаккарим, мақсадға еткургил.
Муҳаббат баҳри бепоёнига ғарқ айлади меҳринг,
Қаноат батни ичра гавҳарим, мақсадға еткургил.
Жунун туморини бўйнига тоқти ақлим, на уммид
Этарлар хуш мендин, эй парим, мақсадға еткургил.
Агарчи паст иқболи била Вайсий дегай шабрўз,
Фалак тоқида меҳри анварим, мақсадға еткургил.

* * *

Бу оқшом дард эли маъшуқи дилдоринг тамошо
қил,
Юзунг шамъига юз парвона ағёринг тамошо қил.
Агар гул истасангким, кечалар қон ютгил, эй
булбул,
Саҳар вақтида бўл огоҳ, гулзоринг тамошо қил.
Эшитиб нолаи зорини сен раҳм этмагил, эй гул,
Уруб кўксигаким, бераҳм юз хоринг тамошо қил...
Мурувват айла васлингдин шифо, эй маҳваш
бедард,
Фироқингда бўлан бечора, беморинг тамошо қил.
Шаҳиди ишқ ўлуб кезганда саҳроларни
мажнунвор,
Бўёлди юзларинг, эй лола, рухсоринг тамошо қил.
Нуларсан қаҳ-қаҳ айлаб, на сабабдин, Вайсийи
нодон,
Қизил қон ичра мажруҳи дилафторинг тамошо қил.

* * *

Банд ўлғалики зулфи паришонадур кўнгул,
То шамъи рухи ҳусниға парвонадур кўнгул.

Ичти хаёл жомида васлингни бодасин,
Майхонаи фироқ аро мастонадур, кўнгул.

Ғайр аҳли чақти сенга мени неча тил била,
То борғалики кўйинна журмонадур кўнгул.

Бўлма малол зикри забонимға, эй рафиқ,
Аввалда ҳасратинг била афсонадур кўнгул.

Мажнун танимни риштасини таъна этмагил,
Бир лайливаш ғами била афсонадур кўнгул.

Эй зоҳир аҳли, истама дил масканин бу дам,
Озорлиғни кунжида пинҳонадур кўнгул.

Кулложлиқ мақомиға солсанг букун мени,
Фақронан таним эса, шоҳонадур кўнгул.

Вайсий, тафаккур этма халойиқ изосиға,
Билдимки таъна қушларига донадур кўнгул.

* * *

Тирклик расминни оламда кўнгли шоддин сўргил,
Фядо жон айлаганларни кўзи жаллоддин сўргил.

Умиди васли ёр айлаб олон асбоблар расмин,
Муҳаббат тоғида ул тешан Фарҳоддин сўргил.

Муҳаббат мижмари нчра куйиб кул бўлгон эрларни
Биёбонларда Мажнун жисми нобунёддин сўргил.

Юраги реша-реша заҳм бўлгон нотавон ажрин
Ғазаблиғ раҳмсиз ул ханжари фулоддин сўргил.

— 54 —

Бу тун пири мугон олдида музтар ўлдинг, эй Вайсий,
Фусуни ҳуш ўлубмен бир паризодимни соғиндим.

* * *

Қатра-қатра қон тўкарким интизорингдин кўзум,
Кўз тутар шаб-рўз ҳусни ошкорингдин кўзум.

Барқи бепарво нигоҳингдин етар жонга асар,
Айлагай уммид лутфи беғуборингдин кўзум.

Ендирур ҳушимга кўрсам кўзларинг мастонасин,
Садқа бўлмасму бу жисми пурхуморингдин кўзум.

Гар баҳор ўлса намоён, беҳабар ўлмас саҳоб,
Олмасам таҳсин эмас ҳусни баҳорингдин кўзум.

Мақдамингга неча кўзларни нисор этти азал,
Мунда эрмас, анда ҳақ этган нисорингдин кўзум.

Ихтиёрини кўзу кўнглун берибдур нечалар,
Ўзгалардиндур дема, беихтиёрингдин кўзум.

Сабр мактабхонасига кирди дил олса сабақ,
Ул сабабдиндур, фиғонким, беқарорингдин кўзум.

Кўрмагай Лайлини Мажнун кўзи бирла кимсалар,
Эй нигори лайливаш, ул ёдгорингдин кўзум.

Вайсий шукр айлар чибин торинча, эй Мажнун
шнор,
Нур зоҳир қилди ул шаб-рўз торингдин кўзум.

* * *

Дунёга келиб қотили чолока йўлуқтум.
Юз шукрки бир соҳибн идрока йўлуқтум.

Афтодалара мунча тағофилки надиндур,
Бераҳм ажаб дилбари бебока йўлуқтум.

Хуммор эдим бодаи соқий қадаҳидин,
Алминнати лиллоҳки, харобота йўлуқтум.

Банд ўлди нетай ушбу маҳал роҳи такаллум,
Бир нутқи физо тўти шакархора йўлуқтум.

Кошонан ғам эрди кўнгул, маъдани кулфат,
Гўёки буқун чехран хандона йўлуқтум.

Манзилғаҳи кўнглум эди вайронан абтар,
Кошона бино қилғучи меъмора йўлуқтум.

Гулзори жамолини тилаб нола қилурдим,
Чун булбули шўрида гулистона йўлуқтум.

Соз этти буқун андалиби боғ Увайсий,
Юз оҳу наво, сарви хиромона йўлуқтум.

* * *

Мени ул ёр вафодор билибдур, билдим,
Ўзига онча харидор билибдур, билдим.

Шодига шод, ғамига янаким ғамлиғдин
Бегараз дўсти дилафгор билибдур, билдим.

Неча ушшоқлари эшикида афвож эрмиш,
Баниким онлара сардор билибдур, билдим.

Порсолар мени мажнуна рафиқ ўлмокими
Найларман, ўзига душвор билибдур, билдим.

Туздаги лола ўшал шўх бағир қоним учун
Ани зебандан дастор билибдур, билдим...

Кулбаи Вайсий ул ойни талаб этса на ажаб,
Зарра меҳрин кўнгул анвор билибдур, билдим.

* * *

Маъшуқ аҳлидин васл рамзини сўрсам ўлдурур,
сўрмасам ўлам,
Дард аҳлига ишқ дўконини қурсам ўлдурур,
қурмасам ўлам.

Рашк жабрина қўйма, эй ажал, бўлса ҳамнишин ёр
гайр ила,
Дарғаҳида менким тинмай ит бўлиб ҳурсам
ўлдурур, ҳурмасам ўлам.

Сабр этмагумдин йўқтур иложим, истасам ани токи
рўзи шаб,
Кў-бакў бўлуб мен ҳам дарбадар юрсам ўлдурур,
юрмасам ўлам.

Соғинибдурман, бўлубон йироқ, ёр деб эди:
айлагил ҳазар,
Гул юзун букун олдиға бориб кўрсам ўлдурур,
кўрмасам ўлам.

Мендин ор этар, хору зор этар, фоний дунядин ушбу
жон кетар,
Вайсийи ғариб, ранги сарғариб турсам ўлдурур,
турмасам ўлам.

* * *

Бир пари пайкар суманбар ёра ошиқ бўлмишам,
Лаъли дилкаш, сўзи хуш, дилдора ошиқ бўлмишам.

Мадди оҳим кўкдадур, сориг юзимда ашки ол,
Ул қади раъно юзи гулнора ошиқ бўлмишам.

Қилма гулқандинг ила заъфим иложин, эй ҳаким,
Менки гулбарги шакар гуфтора ошиқ бўлмишам.

**Нолау афгон этармен қумридек, булбул киби,
На учун ким сарви гул рухсора ошиқ бўлмишам.**

**Лабларингдин то кўрунмиш хуш инжу тишларинг,
Лаъли бирла ул дури шаҳвора ошиқ бўлмишам.**

**Дўстлар, кўнглум олан зулфи мусулмонкуш эрур,
Кофиридур кокили зуннора ошиқ бўлмишам.**

**Узни қутқормоқ учун елдим, югурдум ҳар сори,
Оҳу вовайлоки бора-бора ошиқ бўлмишам...**

**Баски саргардон қуюн янглиғ югурмоқдур ишим,
Ишқ водисиға мен овора ошиқ бўлмишам.**

**Вайсидин хуш истамаклик йўқ муносиб, не учун,
Бир пари пайкар суманбар ёра ошиқ бўлмишам.**

* * *

**Дурафшонлиғда лаъли лабини гуфтора бенгзаттим,
Хиром этмакда товуси чаман рафтора бенгзаттим.**

**Хижолатдин шафақ буржида мастур ўлди
ўхшайдур,
Қуёш ул орази меҳри руҳи анвора бенгзаттим.**

**Димоғим кокилингни нақҳатидин доимо отир,
Шамиди зулфини ул нофан тотора бенгзаттим.**

**Парирулар юз онча ранги бўйи бодадин гўё
Ҳама тимсолларни орази гулнора бенгзаттим.**

**Верурмиш ҳар каломи лаззати тажид бу жона,
Лабида чашман ҳайвон суйин саршора бенгзаттим.**

**Жаҳона фитна солмиш ул ики мафтун хуммори,
Бу шўр ангизликни нарғиси бемора бенгзаттим.**

Тамоннон қади бирла қилурмиш туби овахлар,
Ниҳоли сарвини боғ ичра бир озора бенгзаттим.

Саҳар вақтида булбулдек наво соз айламиш
Вайсий,
Сабо чоғида очилган гули гулзора бенгзаттим.

* * *

Не тонгдурким жунун саҳросида чархи самоъ урсам,
Сочибон ҳар тарафга ўт яна чархи самоъ урсам.

Яқиндур ўртагай асмо шарори дуди оҳимдин,
Фигону нола бирла дам-бадам чархи самоъ урсам.

Самоъи рақсдур девонатек тасбиҳу таҳлили
Муҳаббат аҳлини қонунида чархи самоъ урсам.

Ҳама мастоналарни ишқ майдонида то кўрдум,
Ҳавас бирла аларни олдида чархи самоъ урсам.

Дамо-дам ҳаё-ҳай айлаб ажойиб шўриши бирла,
Раводур тинмайин шавқи била чархи самоъ урсам.

Азалдин пойи кўйиким мени зора насибимдур,
Русуми ишқ эли бирла ҳама чархи самоъ урсам.

Увайсий, эмди бу дайри фанода беғам ўлтурма,
Утубон муддаолардин ажаб чархи самоъ урсам.

* * *

Таваллуд ўлдиму ул дам ғами шўхи замон кўрдум,
Биҳамдиллаҳ ки ул шўхи замон соҳибқирон кўрдум.

Мунаввар айлади дил масканин хуршид савдоси,
Жаҳон зиндони ичра ул сабабдин нур фишон
кўрдум.

Кўтарди бош муҳаббат хизри ул жонбахш даврида,
Кўзум сарчашмасидин ул сари ашким равон
кўрдум.

Замоиа аҳлига ўзни кўрам улфат на душвори,
Жавоби баҳшига топмай юрак бағримда қон
кўрдум.

Қаю майхона сори дайрига дил ўлди самийким,
Ҳами ваҳдатдин олғон ташна жамъин орифон
кўрдум.

Ётибдурлар харобот ичра соқий муғбача пири,
Муғон асрори сиррин ишқ қаърида ниҳон кўрдум.

Назар солдим, кўнгулга қош ила кўз ким
талошибдур,
Хаёлимда қади рафтори чун сарви равон кўрдум.

Не тонг, парвоз этса мурғи дил ул донаи васлинг,
Маломат бозиға, Вайсий, дилин то ошиён кўрдум.

* * *

Журм бўлғайму иваз назми забон келтурмишам,
Тухфан ўлғайму бағримда ки қон келтурмишам.

Рўсияҳлиғ бирла шармисорлиғ даргоҳига
Барги сабз ўрнига, эй, сарви равон келтурмишам.

Эй карамбахш, ўтмасанг бу журму исёндин букун,
Лозими қатл айласангким бошу жон келтурмишам.

Дарғаҳингдин мен йироқу гарчи бу нолам яқин,
Ҳар саҳар, эй гул, фироқингдин фиғон
келтурмишам.

Жустижў қилғунча жонон васлидин бўлдум йироқ,
Соғиниб ғафлатни дийдамга жинон келтурмишам.

Соқиё, зарфингча май қуй муғбача илкига сар
Ташналарни эмди ўлмакка гумон келтурмишам.

Кокилинг, кўнглумни андоқким этибдур печутоб,
Кўзу қошингга муҳаббатни ниҳон келтурмишам.

Ҳар хатон ўтса Вайсидин бу дам афв айлагил,
Узр тақсирин букун, эй меҳрибон, келтурмишам.

* * *

Ё раб, ул паймон шикан дилдора ошиқ бўлмишам,
Гўйё ғаддор бир айёра ошиқ бўлмишам.

Зулм кўрганча ани меҳри зиёд ўлгай ажаб,
Турфа бадмеҳри ўзи маккора ошиқ бўлмишам.

Ҳажр собит мулки тан ичра, висоли бе сабот,
Мисли водида сароби ёра ошиқ бўлмишам.

Лайли деб бердим кўнгул, саъб ўлди аҳволим,
нетай,
Ишқ саҳросида Мажнунвора ошиқ бўлмишам.

Тушти зулфни хаёли гарданимга қумридек,
Ул бути ширин учун зуннора ошиқ бўлмишам.

Тонг эмас йўлида юз жоним инсор этсам букун,
Лаъли жонпарвар шакар гуфтора ошиқ бўлмишам.

* * *

Букун, э дўстлар, фарзанди жононимни соғиндим,
Гадо бўлсам на айб, ул шоҳи давронимни
соғиндим.

Мусофирман ғарибман, бекасу ҳам бенаводурман,
Вужудим дарда тўлди, эмди дармонимни соғиндим.

Тилимнинг зикрию, кўнглимни фикри яхши
фарзандим.

Азизим, ёлғизим, давлатли султонимни соғиндим.

Кеча-кундуз йўлига мунтазирдурман, тикарман кўз,
Келиб ҳолим сўрибон кетса, меҳмонимни соғиндим.

Насибин узмади тангри, иложин топмагай келса,
Онам деб бўлғуси бағри қизил қонимни соғиндим.

Қоронғу бўлди олам кўзимга ушбу жудоликдин,
Кўзу кўнглим зиёси моҳи тобонимни соғиндим.

Мани бекас Увайсий, йиғларман рўз-шаб тинмай,
Уйимнинг зийнати, кўз равшани хонимни соғиндим.

* * *

Йўқ мен каби ишқ ичраки хуни жигар ўлғон,
Кундин куна фарёду фиғони батар ўлғон.

Мажнун тани урёнига таъи этма, халойиқ,
Дарду алами Лайлини ким болупар ўлғон.

Гаҳ қолишига тенгри каломини ёшурди,
Ширини ул эрди сабаби лаб шакар ўлғон.

Излаб туну-кун шавқида маҳв айлаб ўзимни,
Мен хастанни кўргил на учун дарбадар ўлғон.

Хоки раҳ агар ўлса бошим шиква на айлай
Йўқ эрди муҳаббат йўлида мўътабар ўлғон.

Маъзури ибодат ўзинги айлама, эй дил,
Шайтони ландин хабар ол, хайри шар ўлғон.

Жонон сориға борсанг агар пайк баякбор
Вайсийни дегил ҳажрида ҳоли дигар ўлғон.

* * *

Ҳажр аро булбулдаин қилгон наводин доғмен,
Гул саридур хор бу кўкси яродин доғмен.

Ҳажр аро дерменки дардимдин неча изҳор этай,
Васл аро ҳолим сўран чоғда ибодин доғмен.

Ишқ шўриши билан бу нуктаи асрорни
Зикр қилсам сенга яхши можародин доғмен.

Ёр суйиндин ки бир нокасга муҳтожим менинг
Тушган экан, ваҳ, туганмас иддиодин доғмен.

Ишқ матнидин сенга бир нуктаи шарҳ айласам,
Ибтидо жавру жафо беннтиҳодин доғмен.

Шодмен жононадин, пайғом еткурди менга,
Рашик бобида олиб келган сабодин доғмен.

Ёр кўйига бориб тамкин қилурни ихтиёр
Айладим, Вайсий, букун бахти қародин доғмен.

* * *

Оразинг зеб айла то гулзор раъноланмасун,
Лаълидин сўз эт дури шаҳвор раъноланмасун.

Қатраи сув комима қуйғил лабинг саробидин
То қиёмат бўлғуча хуммор раъноланмасун.

Зарра саргардон этиб ташла висолингдин шифо,
Жисмима ҳажринг аро бемор раъноланмасун.

Ҳар иши ҳовар элидин ўлса сенсиз йўқ эрур,
Сенга даркор ўлмағай ҳар кор раъноланмасун.

Дилбаро, бошинг учун ғайрига раъно этма сўз,
Деди раъноланмаса ночор раъноланмасун.

— 64 —

Таънадин ўлдум букуи ишқингга мендин сўнгги эл
Вайсийдин бир панддур икрор раъноланмасун.

* * *

Чарха тутма ҳажринги, оҳу фиғон қўзғолмасун,
Ғайра верма ғамзанги, рашки ниҳон қўзғолмасун.

Эски кўнглумга янги ғам зоҳир ўлди ушбу кун,
Дарди сар то подурур оромижон қўзғолмасун.

Монен таҳрик ўлғил, эй сабо, ол пандими,
Шона вақти гисуйи анбар фишон қўзғолмасун.

Рашкдин жон азм этарди етти қосид дар маҳал
Мазмуни пайғом бу жону жаҳон қўзғолмасун.

Дайр пири илкидин ичсам муҳаббат журъасин,
Пардан ғафлатдин, эй зоҳид, гумон қўзғолмасун.

Бир табассум қилди гулрухсор шоҳи боғ аро,
Ёзма туморингни, эй, ғунча даҳон қўзғолмасун.

Рашк тиғи бағрими минг пора айлабдур чунон,
Урма дам ағёрдин ҳаргиз забон қўзғолмасун.

Кўнглума меҳринг қуши қилди бино кошонае
Қилмағил номехрибонлиғ ошён қўзғолмасун.

Раҳм қил булбулға, эй оҳим, шароринг манъ қил,
Бўлмасун бехонумон, ул гулстон қўзғолмасун.

Вайсий суд истаб неча мазмуни барпо айладинг,
То мабодо ҳар биридин юз зиён қўзғолмасун.

* * *

Мунча бўлди санамим ул қади қомат мавзун,
Мунча бўлди мени жонима ким офат мавзун.

**Зулфи сунбул, юзи гул, кўзлари бодом санам
Бошидин то оёғи жилва малоҳат мавзун.**

**Шукр зикрин тилима жорий этармен, найлай
Сени айлабду менга тенгри каромат мавзун.**

**Ҳақ тажаллийсини кўргузди сенинг ҳуснингда
Бўлди рухсоринга ким мунча шарофат мавзун.**

**Ишқ ўти бирла сазовордурмен йўқ хабаринг,
Бу тагофул била, ёр, сенда фароғат мавзун.**

**Табъи мавзун, қади мавзун, сўзи мавзун, на ажаб,
Йиғлиб ким сенга то бўлди жамоат мавзун.**

**Ажаб эрмас мени, Вайсий, дили қайд ўлса сенга,
Гар хиром айласанг, эй сарв, латофат мавзун.**

* * *

**Дайри беисбот бу номуддаодин доғмен,
Чархи кажрафтори дунн бевафодин доғмен.**

**Топмадим мен мубтало ҳаргиз маҳалли бехалал,
Бу фазон бўстони тангнодин доғмен.**

**Барчага боғи тамошо менга хородур ҳама,
Булбули шўридадек бодн сабодин доғмен.**

**Ваҳ, яна фасли баҳор ўлди димоғим тоза қил,
Соқиб, ўлтурма бу доря фанодин доғмен.**

**Эй фатонат мардуми, аҳли фанодин сўрмағил,
Ростлиқ қайси эрур деб, бу наводин доғмен.**

**Ўзгадур, эй аҳли дил, гўё шароқим олами,
Пурфишон айларки бу авжи ҳаводин доғмен.**

**Ибтидон ҳажр билдим интиҳодин беҳабар,
Бу масалин билғоли фаҳми адодин доғмен.**

Ер ҳажридин бўлубдур, эй Увайсий захм дил,
Бу жароҳат бирла дарди бедаводин доғмен.

* * *

Хаёл этмакда ақлим сенга хайрондур, начук
қилсун.

Кўзим йўлингга телмурмакда гирёндур, нечук
қилсун.

Сипеҳр узра кавокиб дема оҳимни шароридур,
Ичу тошим фиरोқ ўтида сўзондур, начук қилсун.

Урар юз хора кўксини гулин то орзусидин,
Иши бечора булбул доим афғондур, начук қилсун.

Кўрубон ийди рухсорингда ул абру ҳилолингни,
Агар юз жоним ўлса, дамда қурбондур, начук
қилсун.

Урарлар базм ичра кўнглума юз ниш ҳар ёндин
Дили озурдама ул ҳукми жонондур, начук қилсун.

Билурмен дарғаҳингдин ҳеч ким бебаҳра
кетмаслар,

Менингдек бекасиға баҳра армондур начук қилсун

Увайсий машқи номаъзурини айб этма, султоним
Ки бендроку, ҳам мазлуму нодондур, начук
қилсун

* * *

Пандим ол, эл мардуминг ул ҳусна биноланмасун,
Гарчи биноланса ҳам тахтидин ифшоланмасун.

Кўз саҳоби ичса сув тахтул жало дарёсидин
Ашк борони мабодо ёғса, дарёланмасун.

Мен сари юз онча бепарволиғ этсанг розиман,
Жон тасаддуқдур сенга, ағёр парволанмасун.

Тешан рашким бошим қатл айламакка қасди бор,
Бесутун тоғида ул Фарҳод танҳоланмасун.

Ишқ даштида неча пинҳона ноҳақ қатл эди,
Иўл юр ушшоқ аҳлиға ғавғоси барполанмасун.

Етмайин васлинг баҳосиға чу саргардондуман,
Сен билан қаллож ҳаргиз, ваҳки, савдоланмасун.

Ер кўнглун истабон, дил муддаосидин кечиб,
Мен киби бу рутбада ҳеч кимса адноланмасун.

Гарчи Вайсий лафзида хосу эрур маънида ом,
Эмди матлубим бу даҳр ичра муаммоланмасун.

* * *

Ер кўйига етибон ватан этмай нетайин,
Васл умидин оёғимға шикан этмай нетайин...

Бўйиним холий кўриб, тутса тааллуқни гули,
Дар маҳал кокилини ким расан этмай нетайин.

Зумфини ёзғонида тегди машомимға асар,
Тарки ул нофан мушки хўтан этмай нетайин.

Тинмайин нола қилурдим гул учун булбулдек,
Менки сийнами фидои тикан этмай нетайин.

Тегди бошимға табар чунки бу ширин сўзидин
Ўзимни ҳамнафаси кўҳкан этмай нетайин.

Ўзга юздин кўзимни банд этибдур кўзлар,
Ки хаёли кўзу қошу зақан этмай нетайин.

Токи дил сўнмади соқий майинни сўнмади ҳеч,
Бу харобот элини анжуман этмай нетайин.

Ишқ даштида шаҳид ўлди Увайсий, ваҳким,
Бағримни қонин ўзимға кафан этмай нетайин.

* * *

Бошимга оҳни тож этти ҳижрон,
Кўзим ёшини амвож этти ҳижрон.

Ушал лашкари ҳажрингга етса,
Висолингни ки торож этти ҳижрон.

Дамодам келса жилванг хотиримга,
Кўнгулдин сабрими бож этти ҳижрон.

Тонг эрмас орзудин хориж ўлсам,
Кўнгулдин, ваҳки, ихрож этти ҳижрон.

Сени зикрингни этмакчун, нигорим,
Ки дард аҳлини афвож этти ҳижрон.

Сўзингни жилвасин дил ичра, эй шўх,
Сабодек ҳар су афвож этти ҳижрон.

Ки бул бедорлиғда кетти қўлдин,
Увайсий тушга муҳтож этти ҳижрон.

* * *

Кўнгул уйида чу эҳром айла, айланайин,
Тараҳҳум ила ширин ком айла, айланайин.

Азизимаки дурушт рўй бермагил, эй гул,
Юзунгни мен сари гулфом айла, айланайин.

Ғариб кўнглуми билгунг турурки байтуллоҳ,
Бу сўз билан ани икром айла, айланайин.

Дили шикастани ҳақни қошида қадри бор,
Ки шаҳд сўз ила эълум айла, айланайин.

Сақингдек эй фалаким, меҳри шоҳинг тиларам,
Кўнгулни шоҳинга дом айла, айланайин.

**Муяссар ўлса сенинг дарғаҳинг, юзум суртай,
Дилимни зарраси ором айла, айланайин.**

**Увайсий хаста, занф нутқини хатоси кўп,
Кечурки ишни саранжом айла, айланайин.**

* * *

**Сенингдин, вигоро, хижолатдамен,
Ажойиб гуноҳи залолатдамен.**

**Дурушт рўйндурмен, дуруштхўй ҳам
Дуруштлик не охир, касофатдамен.**

**Кечурғил гуноҳим, ки узрим будур:
Мудом умрим ичра хиёнатдамен.**

**Муҳаббатни ранжида ғам бистарим,
Ки дардимни сўрсанг, бу ҳолатдамен.**

**Дил асроридин дам уролмам, нетай
Ки мазкур тилидин маломатдамен.**

**Ёмонларни сардоримен гўйё,
Бўлуб мақтаъдаи жамолатдамен.**

**Деди зоҳид: — ишқингни тарк айлагил,
Бало ишқдиндур ҳаловатдамен.**

**Хуморий этиб муғ қадаҳ сўнмади,
Биноси будурким малоҳатдамен.**

**Увайсий, ўзинг ноумид этмагил,
Деди фахри олам шафоатдамен.**

* * *

**Васл ўлса жаҳон хўби фироғинг соғинурмен,
Ғар анжумане ичра сўроғинг соғинурмен.**

Жамшидни жоми менга гар бўлса муяссар,
Кўйнинг итидурмаски ялоғинг соғинурмен.

Пайк этти кўнгул ушбу забонимни, нигоро,
Сир муждасидин дерга қулоғинг соғинурмен.

Дил манзарни пок қилур эрди нигоҳинг,
Не тонг, не ажаб деса қароғинг соғинурмен.

Ҳижрон туни ҳамроҳ хаёлингни етурдим,
То тошқуча ким васл чароғинг соғинурмен.

Кўйингга муқарраб қилу ё олки жонимни,
Қонлиғ юрагим дерки пичоғинг соғинурмен.

Ишқ дарди фузунроқму ва ё ҳажр давоми,
Эй ўт, чидамай дудга доғинг соғинурмен.

Эй соқийи беҳуш, нетай ўзга қадаҳини,
Лаъли майидин қуйғон аёғинг соғинурмен.

Ағёр элидин хотири жам ўлмас, Увайсий,
Жам этгали зулфунгни тароғинг соғинурмен.

* * *

Ер рухсоринг кўруб гулзор раъноланмасун,
Ушбу ағёрим қошинда хор раъноланмасун.

Кўзларим анжум сифат очилди ҳуснингдин, нигор,
Кавкаби сайёран бедор раъноланмасун.

Лабларинг зарфиға нозилдур ҳақиқатдин рамуз,
Эмди ул тўти шакар гуфтор раъноланмасун.

Май ичиб масту-аласт ўлдим ки, соқий, букув
Лекин идроким чунон хушёр раъноланмасун.

Кўзларинг қатл этмакин олдида, эй қон тўккучи,
Бир неча жаллод ҳам хунхор раъноланмасун.

Топти жон бир дамда юз мавт аҳли нутқидин букув
Бергали жон, эй Масих, минқор раъноланмасун.

Васл аро ҳижрон чоҳина ташлади Вайсий дилин,
Хира этмак чун кўнгул зангор раъноланмасун.

* * *

Муҳаббат аслини сўрсанг агарчи имтиҳонингдин,
Чаро дил қабз топди табъи назми дostonингдин.

Паришон этма кўнглум, мулки тан, жон эрди
султони,
Хабар ўлсаки мардоналар керакким бошу
жонингдин.

Эмас хурсандлиғким, ҳарфи иллатдур вафо боши,
Жамол ҳосиллиғин сўр жабр тортган посбонингдин.

Дилимда сабр аруси бедилу ночор сабр этмиш,
Каманд бўйнида зоҳирдур дуру ширин забонингдин.

Кўтардим боша қадди дол ила лафзи каманд ўлди,
Камина рутбан болода, эл топмас нишонингдин.

Рафиқо, етти мисраъдин буён ўтмакка амр эрмас.
Олинг пайваста уммидим карамлиғ нуктадонингдин.

Увайсий, мурда дил эрди, Масих анфосин истарди,
Ҳаётин топди ширин назмлиғ рабтуллисонингдин. ۛۛ
ۛۛ

* * *

Найлай бу ҳазин кўнглума ишқинг хабар ўлғон,
Сийнамга маломат ўқи, ваҳ, сипар ўлғон.

Зийнат беран ул манзари афлоклар узра
Кавлаб эмас ул оҳи саҳардин шарар ўлғон.

Ширин деди Фарҳод ҳақиқатга уланди,
Мансур киби жонидин охир гузор ўлғон.

Тегди асари Лайли пари чехрасидин ким,
Қайс эрди на учун ўзидин беҳабар ўлғон.

Солма назари суду зиёнимга, халойиқ
Ишқ аҳлини кори кеча-кундуз зарар ўлғон

Эй дил, нега уммид этай раҳми санамдин,
Аввалда ситамгар диликим калҳажар ўлғон.

Ул рутбаи Вайсийга жаҳон пўя урубдур,
Кимё назарим манзурида хоки зар ўлғон.

* * *

Дилбаро, ҳусн ичра сендек йўқ жаҳонда нозанин,
Хизматингда йўқту мендек бир ғуломи камтарин.

Ғам емон бу даҳри фонийда ёруғлиқ кўрмасам,
Раҳм этиб гаҳ-гоҳ ҳолим сўрса гар ул маҳжабин.

Жон тараддуд қилди тандин кетгали манъ этма,
Улмайинму дилбарим ағёра бўлмиш ҳамнишин.
ақл,

Ҳасратимдин зарра изҳор айламакка қўрқарам,
Топмағай ором ҳаргиз осмону ҳам замин.

еча тонг отқунча фарёдким сенга манзур эмас,
эки ноламга малонклар қилурлар офарин.

Эй фалак, кажравли давронинг менга бўлди насиб,
На учунким дўст аҳлини кўрармен кулфатин.

Ер васли жону ақлинг, Вайсий, тандур, негаким
Чиқти жон тан мулкидин кўргач бу ҳижрон
ваҳшатин.

* * *

Ўзга сўз зикр айласам гуфтор раъноланмасун,
Бўлса савдо гайр ила бозор раъноланмасун.

Тушти зулфинг бўйнима дин кетти илкимдин,
нетай,
Отқоли то кирпичим зунвор раъноланмасун.

Дилрабодурсен, санам, олдирди дил ишқ аҳликим,
Даҳр аро боштин оёғ дилдор раъноланмасун.

Не ажаб тарёкдурмен заҳр то кор этмагай,
Қасд этарга ушбу кун ағёр раъноланмасун.

Ишқ афсун айласа, этма, халойиқдин умид,
Ишқ бир чўғзи эрур меъмор раъноланмасун.

Турран зулфига остим найлайин мен хастадил,
Чиқти жон рашкида кўп тумор раъноланмасун.

Вайсний, назми васфинг, эй жонон, қасам
биллоҳким,
Ўзга сўз зикр айласам гуфтор раъноланмасун.

* * *

Тангрим мени не айласа, бечора турурмен,
Бечоралиғимдин эла афсона турурмен.

Номус этарлар кўруб ул хору хасимни,
То мурғи маломатлар қошона турурмен.

Уртанса вужудим бори токим ажаб эрмас,
Бир шамъи руҳим ҳусниға парвона турурмен.

Ҳеч ким мени обод эта олмас бу жаҳонда,
Ул нахну қасамнодағи вайрона турурмен.

— 74 —

Ғафлатда эрур халқу халойиқ бари, билдим,
Юз шукр кавокиб каби сайёра турурмен.

Дарён муҳаббат аро ишқ аҳли урар мавж,
Қаърида садаф, батнида дурдона турурмен.

Вайсий, дема ҳақ менга берур жавру жафони,
Сабр айлағучи жавриға мардона турурмен.

* * *

Муҳаббат ўтини жисмига ёқ, бағрим кабоб ўлсун,
Кўзим ҳуснунгда сероб айла андоғким пур об
ўлсун.

Тузотқил базминги орост, эй хўблар шоҳи,
Таронау найу танбур ҳам чангу рубоб ўлсун.

Сенга бир нуқта изҳор айлайин дардимдин, эй
котиб,
Қилиб ҳал кўзларим ёзгин миҷам бирла китоб
ўлсун.

Насиб эг жоми майдин зуҳд элиға қатра, эй соқий,
Наззора қилмай аҳволимга доим масти хоб ўлсун.

Хуш ул ким то дури мақсуддин гар анда во бўлса,
Юзимга ҳар тарафдин мунда гар масдуд боб ўлсун.

Агар сен орзу дийдори, эй кўз мардуми, тинмай
Ки андоғ йиғла ашқинг мисли борони саҳоб ўлсун.

Увайсий, гар қадам қўйсанг муҳаббат боргоҳига
Саки аҳли сафо бўлғил, ки то жисминг туроб
ўлсун.

* * *

Меҳнату аламларга мубтало Увайсиймен,
Қайда дард эли бўлса, ошино Увайсиймен.

Истадим бу оламни, топмадим вафо аҳли,
Барчадин юмуб кўзни муддао Увайсиймен.

Кечалар фиғонимдин тинмади кавокиблар,
Арз то само узра можаро Увайсиймен.

То кўруб хароботин таън этма, эй зоҳид,
Бир нафас эмас ҳолий иқтидо Увайсиймен.

Фақр боргоҳига қўйса гар қадам ҳар ким,
Бош анга керак бўлса, жон фидо Увайсиймен.

Вайсий бернёзат деб саҳл тутма, эй ориф,
Ишқ аро ниҳон дарди бедаво Увайсиймен.

* * *

Фиғони айб, оҳу таъна бир бечора махзунмен,
Ки бир Лайли париваш шоҳга овора Мажнунмен.

Дили мотам, қадн хам, табъи номавзуну бендрок,
Лабида кулкию бағрида қон, кўз ёши Жайҳунмен.

Санам жоми муҳаббат берди, зоҳидлиғни тарк
этим,
Футумда ишқ занжири, маломат ичра турғунмен.

Гамидин нозил ўлмиш ҳар куни юз шоду, юз мотам,
Улус, айб этмагил, дардидин аҳволи дигаргунмен.

Намозинг фосид эрмиш, зоҳидо, дўзахни ваҳмидин
Қариби ломакондур ул, муҳаббат бирла мамнунмен.

Жиму, ҳойу, алиф ким, мен киму дардинг юки
бирла

Дилида нуқтаси, бағримда доғим, лойиқи нунмен.

Ҳадисо, лабларинг изҳор қилмоқлиққа маҳрам йўқ,
Кеча-кундуз жигар ҳунобасидин дийда пурхунмен.

Увайсинг нутқи бетаъсириға сол уни покингни,
Бағир қон ўлғанимча айладим бир неча мазмунмен.

* * *

Ёрни ман зора қилғон илтифоти рост экан,
Кўнглида ишқу муҳаббат саботи рост экан.

Деб эдилар: ёринги ҳар бир сўзи шаҳду шакар,
Лабларидин нуқтаи қанду наботи рост экан.

Кўйи тупроғиға ҳар дам толпинур бисмил каби,
Лаълидин ўлғон кўнгул, топган ҳаёти рост экан,

То жаҳон бор ўлса қаддидек ниҳоли синмасун,
Бор эмиш руҳи равон, ул сарв оти рост экан.

Кўй исори ҳар замон кўнглум қуши парвоз этар,
Ким йиқилғон дедилар, синган қаноти рост экан.

Гап этармиш эрди сандин ул гиёҳи шармким,
Вайсий фаҳм этти букун, билғон уёти рост экан.

* * *

Эй-ки ишқ атфолисан, қадди ниҳолидин ўқу,
Тонибон қаддини, ондин сўнг хаёлидин ўқу,

То Зулайходек сазовор ўлмай урма лофу қоф,
Мажмари ишқ ила сан Юсуф жамолидин ўқу.

Қозмағил беҳуда ғам тоғни, меҳнаткаш кўнгул,
Касби Фарҳод ила Ширин лаъли болидин ўқу.

Ташналиғ дафъина, эй дил, ихтиёр эттинг букун,
Тинмайин шаб-рўзким, кавсар зулолидин ўқу.

Ишқ мактабхонасига кирсанг, эй аҳли хирад,
Токи устодингни аввал хатту ҳолидин ўқу.

Гул руҳинг васли муяссар бўлса, эй булбул мисол,
Гоҳи қон ют, гаҳ юзин авроқи олидин ўқу.

Вайсий, илми қол ўқиб, ҳеч уқмадинг бул даҳр аро
Борки пири дайр аро сан, илми қолидин ўқу.

* * *

Бу дили вайроналар меъморинг айлар орзу,
Эй пари, беҳушлар туморинг айлар орзу.

Мунчаким оқарди жилванг интизоридин кўзим,
Кўзгу янглиғ, эй санам, дийдоринг айлар орзу.

Мақдаминг бўйи умиди хок бирла ўлди таним,
Ноз юз андоз ила рафторинг айлар орзу.

Сирри ишқинг ким кўнгулга махфидур, эрмас аён,
Шавқ афроти гаҳи изҳоринг айлар орзу

Қосид ар юз минг эрур мақсуд юзин кўрмас ажаб,
Ўз тилингдаи бир-ики гуфторинг айлар орзу.

Айдиким: чирмашди кўнглим халқан зулфинг ила
Кофири ишқинг эрур зунноринг айлар орзу

Ошиқи дил хаста пайванд этмака жон риштасин
Кокили мушкани анбар боринг айлар орзу.

Орзуйи соқяй ўлса, Вайсий, букун не ажаб,
Илкидин, эй соф май, хумморинг айлар орзу.

* * *

Кўрунди бир парирў кўзга ё наврас ниҳолимму,
Ўзидур Лайливаш аҳволи ҳам Мажнун
мисолимму.

Тамошолар қилиб байтуллодин ошифта ҳолимга,
Фалакдек рашки, кавкабдек кўзи абри ҳилолимму.

Ёшурдим гавҳари дил мисли жуфтоқ ишқ илкида,
Тоғиб илкина олғон истамакдин бемалолимму.

Вужудим поймол айлаб ётибмен хоки роҳингда,
Ки асло демадинг бир қайрилиб ошифта ҳолимму.

Қошимда ёр, илкимда қадаҳ, оғзим сумурмакда,
Дилим ҳажрида онларким магар хоби хаёлимму.

Кима дардимдин изҳор айладим, албатта, жон
берди,

Мени юз ҳуни ноҳаққа қўян дарди кашолимму.

Увайсий истамакдин топти то юз жон физо охир,
Бида олмон ғами маъшуқ ё ҳайвон зилолимму.

* * *

Ман булбули шўрида бу гулзордин айру,
Туштум кўз очиб-юмғунча дилдордин айру.

Эрдим ман азалдинки жамолига харидор,
Тушти бошима мотама, бозордин айру.

Васлинда билурдим, фалак эрмиш манга
помол,

Идбора тушуб толенм ул ёрдин айру.

Машқ этти кўнгул наргиси шаҳлони ғамидин,
Нечунки тушубман қади рафтордин айру.

Билмонки фалак рашки ва ё жоми қадардин,
Хўроким ўлуб ғам ман ғамхордин айру.

Илкимда алам соғаридин оғуи ғамни,
Ичмакдур ишим, нутқи шакарбордин айру.

Иўқтур аламидин бу Увайсийға омоне,
Тушмак не маҳол ўлди сазовордин айру.

* * *

Эй санам, ихфолиғим изҳоринг айлар орзу,
Сирри пинҳоним ҳам ул асроринг айлар орзу.

Лаб дема оғзим лабида ётқуси икки ўлик,
Эй Масиҳим, лаъли шақкар-болинг айлар орзу.

Ядди ялоним баёз илкин кўзум наргисларинг
Қадди долим сарви хуш рафторинг айлар орзу.

Демағил фаҳм айламассен нутқи якборимни ким
Онча фаҳмим хушлиғи такроринг айлар орзу.

Самъима келди алат овози, эй ўксук кўзум,
Кеча-кундуз орзу дилдоринг айлар орзу.

Вослингдин васл, васлингдин шифои комили,
Ҳажр ранжуридаким беморинг айлар орзу.

Орзулиғни кўруб мендин таажжуб этмагил,
Ўз юзингга ўз паришон торинг айлар орзу.

* * *

Хўқанд шахридин келганлар, кафшим йўқолди,
сандаму?

Ҳоли дилимни билганлар, кафшим йўқолди,
сандаму?

Ул кун келдик шахри Хўжанд, кўнгул бўлди онча
хурсанд,

Уратепа «Муғи баланд», кафшим йўқолди,
сандаму?

Бағридадур лола доғи, баҳосидур юз минг боғи,
Тамошо жо Кўҳанг тоғи, кафшим йўқолди,
сандаму?

Бу ғамда йўқ манда ҳамдам, йўқ, йўқоттим,
дийдамда нам,
Кўкабиби жонга марҳам, кафшим йўқолди, сандаму?

Кўтар мани, эй Нозик шоҳ, Муғ йўлида қабарди по,
Улфат бегим, бўлғил огоҳ, кафшим йўқолди,
сандаму?

Манзур эмас бўлак кафуш, илкимда йўқтур бир
кумуш,
Жондин ортиқ Шодмонбубуш, кафшим йўқолди,
сандаму?

Уғлим ўтигин эскиси чармлаган эрди бир касе,
Тўқайжон иссиқ нафаси, кафшим йўқолди,
сандаму?

Кафшим учун куйди дилим, бор ҳам бўлса йўқтур
пулим,
Айланайин Давлатбегим, кашфим йўқолди,
сандаму?

Ки эй Вайсий, муҳаббатдин агар юз минг жафо
кўрсанг,
Насиб эткай таоллаҳ ки то ўлгунча мамнун беҳ.

* * *

Кўнгулга учради бегона ногаҳ,
Оқиб қон бўлур жори ҳар ёна ногаҳ.

Бўлуб муҳтасиб манга ваҳшат билан,
Йўлуқти жафобахш жонона ногаҳ.

Синиқ кўнглума тушти ташвиш ларзон,
Ўзум ташладим анда субҳона ногаҳ.

Тараҳҳум тушуб кўнглига, сўрди ҳолим,
Қилиб афв эрдимки журмона ногаҳ.

Ки мажнунлиғимдин маломат қуши
Бошим узра солмишки кошона ногаҳ.

Агар дардинг ўлса тонг эмасдур,
Бўлубдур ғаминг манга ҳамхона ногаҳ.

Сўзумға на тонгдур, йўқотғой ўзин,
Йўлуқса гадо шоҳ султона ногаҳ.

Кечургил букун ҳасратидин дам урса,
Келиб олдингга Вайсий девона ногаҳ.

* * *

Хиром айлар гулистон ичра ул мастона-мастона,
Ғабассумдин намоён айлабон дурдона-дурдона.

Ғамшо чоғида монийдурур кўздин юрак қони.
Бу ҳасратдин тўкар мардумларим маржона-
маржона.

Майи гулранг ародур жилвагар рухсора, эй соқий,
Таваққуф айламай сўнгил яна паймона-паймона.

Ушал шўхи ситамгарни бўлурму ошно деб ҳеч,
Рақиб аилтифот айлар, менга бегона-бегона.

Менга то болу пар эрди хаданги тийри пайкониинг
Етолмам ошиёнингга ки бол афсона-афсона.

Қайу бир тун аро рухсори жонона назар солғоч,
Бу кўз ойинаси ҳуснигадур ҳайрона-ҳайрона.

Хати хизр ила ораз даврида зулфи зарафшон
Гул атрофида гўё сунбули райҳона-райҳона.

Мени девонанинг бу хирқа фақр олудасидур беҳ
Ани бермам ҳарири қисвати султона-султона.

Увайсийдур рафиқи дарди ҳижронадурур мунис.
Ғами дилдор бирлан доимо ҳамхона-ҳамхона.

* * *

Дерам сир қуяжидин, эй ишқ, сен ағёра билдирма,
На ағёр ўлсуну, бир нуктаи ҳам ёра билдирма.

Кўнгул зарфини гўё ончунон хуноба тўлдирдим,
Лабингни ҳасратида наргиси айёра билдирма.

Қамар сиймо юзини устида чин тори зулфини
Кўрубон эттим аммо бўйнума зуннора билдирма.

Такаллумда даҳонинг болини то жон мазоқ этти,
Ки андин тарк этибмен тўти шаккархора билдирма.

Гулистон ичра эмди йўқтурур базму тамошо ким,
Ҳама хородурур, аммо гули гулзора билдирма.

Ғамингда телбаи оворадек дашти меҳандурмен,
Ки мен сармаст гўё кўчау бозора билдирма.

Кўзим мардумлари соқий юзин ҳажрида қон ютти,
Юрак қонин, Увайсий, дийдан хуммора билдирма.

* * *

Бошинг савдоси бўлса ишқ бозориға ўргатма,
Дилингни булбулин раънони гулзорига ўргатма.

Тилинг зикрини асра хўбрўлар зикридин ҳар дам,
Кўзингни мардумин ҳам сарв рафториға ўргатма.

Ки истаб дину иймонингни сайқал айламакликдин,
Муносиб гарданингни куфр зуннориға ўргатма.

Кўзу кўнглингни узмак мушкил эрмиш негаким,
Эй дил,
Ўзингни макр гар жодун айёрингга ўргатма.

Кел, эй соқий, букун майхонаға юзланма, ол
пандим,
Қулогинг дайр пирин шаҳди гуфториға ўргатма.

Забоним, вирди соҳиб ўлса, дам урма насихатдин,
Ки андоғ сўзни, эй носих, бу хуммориға ўргатма.

Муҳаббат аҳли, сенким кўрки, Вайсий, қилгил
ибратни
Хаёлинг то мабодо назми ашъориға ўргатма.

* * *

Бўлдум дучор кўнгли қаттиғ, бағри тошқа,
Эй аҳли дил, кўнгулни берингим синошқа.

Меҳрим чунонки собит эрур халқ хўйиға,
Билмон на бўлди ёримидур меҳри бошқа.

Келди муҳаббатинг қуйи, туштум юзум тубан,
Ҳар ким йиқилса, тўймади ҳаргиз курошқа.

Васлингда мен ўзумни йўқотсам ажаб эмас,
Маҳ ёндашарда йўқ асарни ул қуёшқа.

Кўз қуйруғи била боқасен эътироз аро,
Жоним фидо қачон бўлур ушбу қарошқа.

Чарха дутар нуфуси масиҳнинг берурга жон,
Истар кўзингки қатлими, қолдим талошқа.

Ҳуснунгда фарз-суннат барпо этибдурмен,
Кўзга муҳаббат эттиму, ҳам сажда қошқа.

Вайсий жаҳондин ўтти муродга етмайни,
Тўймоқ русум йўқту қорини суйган ошқа.

* * *

Рақиблар сори ўқ отиб, мени — ўлганин ўлдурма,
Улус жонимга ўт ёқиб, мени — куйганин куйдурма.

Худоё, шум рақибларни анга пайваст этибдурсен,
Буларни кўнглини аммо сен ўзинг ким асра,
билдурма.

Очилмиш ар-ар узра гулки булбуллар фиғон айлар,
Қўнар бебок булбул раҳм этиб қўнғонни қўндурма.

Маломат домида кўрдим ки васлинг донаси, лекин
Яна ҳажрингни домига илинганни илиндурма.

Кўнгул ганжинасиға кир, вужудим беҳабар ўлсин,
Мени рашкимни фаҳм этсанг таним агёра билдурма.

Кўнгул чокини тикмай риштаи васлингда ҳажр ўлди,
Доғи ҳижрони ханжарла тилинганларни тилдурма.

Увайсий сенга берди ул худойим ганжи гавҳарни,
Пушаймона қолурсенким, улус халқига билдурма.

Оҳ, гулрухсор жоноя, хордурмен ишқида,
Дил аро қон сийнан афгордурмен ишқида.

Кечалар кездим чаман вақти саҳар роз этмадим,
Қумрию ҳам андалиби зордурмен ишқида.

Хотирим тай қилса ногаҳ наргиси ул мастхоб,
Кавкаби сайёрадек бедордурмен ишқида.

Мўрдек помолдурменким саломат аҳлига,
Дард аҳлига бу дам сардордурмен ишқида.

Ақлу, фаҳму, ҳушу идроким сазовор ўлдиким,
Мижмари бардош ичинда нордурмен ишқида.

Истасам марҳам ажаб эрмаски сендин, эй табиб,
Дардсизлар захмидин бемордурмен ишқида.

Гул юзи ўхшарму ул гул юзига, эй боғбон,
Оч даринг, кўрмаклигим душвордурмен ишқида.

Хотирим зулфиға банду ихтиёрим ҳусниға,
Дин ила пайваст ул зуннордурмен ишқида.

Гар киши бўлса, харидор, эй Увайсий, ичра бор,
Ул матон рамзиға бозордурмен ишқида.

Ажаб йўқ, маҳвашим, шаб-рўз бўлсам
жустужўйинда,
Хаёли Қайсдин воқиф гар ўлсанг Лайли сўйинда.

Диморим кокилининг накҳатидин маст-мустағрақ,
Ки гўё ёстаниб минг нофани ҳар тора мўйинда.

Қошин васфини тинмай мақтанға мумкин
изларман,
Кўзим носих насихатда, халойиқ гуфтигўйинда.
Неча Фарҳоду Мажнун, неча Мансуру Зулайҳони,
Деманг ҳар ёнда жамъин, қасди бир жонона
кўйинда.

Қадинда сарв касб этмиш кўзинда боғ аро бодом.
Руҳинда ул гули раъно қизил гул они бўйинда.

Езар ул ҳусн васфия тийра табъидин сабаб улдур,
Кўруб нурн илоҳи Вайсий маҳ рухсор рўйинда.

* * *

Жон берурмен текса минг кулфатки жонон йўлида,
На эмиш кўз абридин тўкмакли борон йўлида

Маҳрум этти кўзларим хаттин тамошосидин ул,
Ул сабабдин кўз ёшимдин унди райҳон йўлида.

Кездим ул саҳроу ҳомун тоғу тош раҳм айлабон,
Ҳасратимдин қон ютуб ул лаъл маржон йўлида.

Ийди рухсорингни кўрсам, айласам таслим жон,
Айб эмасдур, расмдур бўлсам ки қурбон йўлида.

Боб йўлидин юзумға неча боби бўлди шак,
Юзланолмаи қайсиға бўлдим ки ҳайрон йўлида.

Бирсидин зоҳир эрур маҳрумлик, эй ҳушманд
Бирсидин воқе эрур бир неча бўҳтон йўлида.

Қайсиға юзлансанг, эй Вайсий, сенингдур ихтиёр,
Токи жон бермай, муяссар йўқту имкон йўлида.

* * *

Бўлди хористон кўнгул боғи, руҳи гул келмади,
Ҳам фиғон этмай нетай, ҳажрида булбул келмади.

Интизор ўлдим мени машшотан то хастадил
Ноз ила анбарфишонлиғ зулфи сунбул келмади.

То димоғимдур муаттар ким келиб бўйи насим,
Кўз тикармен телмуриб алвожи кокил келмади.

Кўнглум истар ҳар тараф жавлонгаҳи бебок ўлуб,
Тушгали занжири ишқдин бўйнима гул келмади.

Ташналиғ афсун этибдур, соқие, надур илож,
Найлайин мугбачаи лаъли лаби мул келмади.

Қосидо, борғил бу дам бадмеҳрни кўйи сари,
Бизлара номехрибон бегона кўнгул келмади.

Келгуси ҳар кунда Вайсий зорға минг кулфати
Бўлди хористон кўнгул боғи, руҳи гул келмади.

* * *

Рашкида бағрим қон этиб зебо санам ўлтургуси,
Сабр айласам бардош этиб, дарду алам ўлтургуси.

Мен даобадар ўлмоғлиғим, ишқ изтиробидин
билинг,
Тамкин гар этсам бир замон гам узра гам
ўлтургуси.

Дарди менгадур гамгузор, доғи менгадур лолазор,
Жабри менга унси барор, қилмай ситам ўлтургуси.

Дил сирридин дам урмағим ҳаргиз раво йўқтур,
ва лек

Тил зикрини гавғосидин халқи ажам ўлтургуси.

Бир кўнгул икки дўстни марғуб этиб ҳусни аро,
Кўзига роғиб ўлса дил, тиги дудам ўлтургуси.

Сарви равонлар суҳбатин, Вайсий, қилурсан орзу,
Кўнглунг агарчандики ёш, бул қадди хам
ўлтургуси.

* * *

Йўқ бошда бу савдойи санамдин ғайри,
Йўқ кўзда бу қошию қаламдин ғайри.

Йўқ хоб хаёлимда онинг қоматидин ҳам,
Ҳам илкими кори бу рақамдин ғайри.

Йўқ бу манга ғамхор жафобахшдин ҳар дам,
Васлин кўйида зулм ситамдин ғайри.

Йўқ жон асири тани урёнима гўё,
Бирга ситаму, бирга аламдин ғайри.

Йўқ қосид, агар борсанг ўшал кўйи санамга,
То оқи сахар кўнглуда ғамдин ғайри.

Айғил на сабабдин биза юз турли ҳақорат,
Ағёрига йўқ лутфу карамдин ғайри.

Бу кулбан Вайсийга дариг этма, эй шўх,
Йўқ дийдан уммид қадамдин ғайри.

* * *

Ҳажр дуди бирла ёздим ушбу пайғон, эй пари,
Қайся соатда тушубдур сенга бу ном, эй пари.

Охтариб кўйингга бордим қочдинг, эй ваҳший мудом
Мен ғариб маъюсга ҳеч бўлмадинг ром, эй пари.

Ишқ хумдони аро мен мунда ўзни ташладим,
Сен фароғат богида ваъданг эрур хом, эй пари.

Гул юзинг, наргис кўзинг, ширин сўзинг, мунис
ўзинг,
Лабларинг мен хастагадур бода ошом, эй пари.

Дардлик кўнглимни мунда тоқатни тоқ айладинг,
Анда ўз кўнглунга сабр ичра саранжом, эй пари.

Қилмадинг гаҳ-гоҳ бир номанг била кўнглимни шод,
Боғладим андоғ хаёлинг мисли эҳром, эй пари.

Сен каби сайёддин, Вайсий, халос ўлмоқ недур,
Кокилнинг юз мен каби сайдигадур дом, эй пари.

* * *

Чаманда гул юзига қул, қадига сарви озоди,
Кўзу зулфиға наргис бирла сунбул бир паризоди.

Ҳумойи авж иззат соясин то бошима солди,
Бошимни кўкка еткурди ҳам ул дам қилди имдоди.

Эшиб зуннори зулфин доми холин айлабон дона,
Кўнгулни қушларини сайдигадур турфа сайёди.

Ҳақиқат рамзидин бир нукта изҳор айласа, гар ул
Кўнгулдин сабру тоқат борди бошдин ҳуш барбоди.

Бериб жон лаъли ҳар дам кўзлари қасди жон
олмоққа

Ажаб бебок шўху қаҳри лутф омизи жаллоди.

Юзу зулфу қаду раъносини кўрганда, дермишмен
Ҳам ул гулдир, ҳам ул сунбул, ҳам ул бир нахли
шамшоди.

Бир оқшом маст бепарво келиб кўнглимға ўт солди,
Ҳазин жонимға онча қилди бедод узра бедоди.

Емон кўз тегмасян деб ошиқин кўнглин сипанд
эти,
Бу найранг ила куйдирди ким ул шогирди устоди.
Малаклар дода етти Вайсини оқи фиғонидин,
Фироқингдин етишти чарх узра оқу фирёди.

* * *

Кўнгул ойинасини кўрмадим зангордин ғайри,
Анга сайқал бералмас рашки ул дилдордин ғайри.
Нечунким рашк ботин, лутф музмардур хушо, эй
дил,
Топа олмон базохир донмо озордин ғайри.
Ҳақиқат рамзидин савдо агар қилса харидори,
Муҳаббат расмида йўқтур куни бозордин ғайри.
Нечук дод айламай, дайр ичра ул муғбачча
давринда
Борарға тоб этолмай, кўрмадим ағёрдин ғайри.
Кел, эй соқий, муҳаббат жомини пур айла ҳусниға
Неча кундур кўзу, кўнглим эмас хуммордин ғайри.
Мабодо ул санам васлиға мақрун айласа бир кун,
Демон ким, зоҳидо, бўйнимға сол зуннордин ғайри.
Увайсини фиғонин ёнмоғи онча маҳол эрмас,
Сочи сунбул, юзи гул, бўйи мул гулзордин ғайри.

* * *

На балоли чарх экан ушбу дун
менга ҳажрдин ватан айлади,
Ватан ичра бор на тириклигим
яна дардидин кафан айлади.

На билай бу золни қасдини,
на билай бу чархни дардини,
Бу улус қўлида қизил гули
илкимда ғач тикон айлади.

Топа олмадим ки вафосидин,
қоча олмадим бу жафосидин,
Биларам азалда муҳаббати
аёғим сари шякан айлади.

Етуруб эдим бу ҳушу диним
қарасам санамни қошидадур,
Бу асир бўйнума куфр этиб,
ики зулфидин расан айлади.

Чиқибон сувор ила ул пари
бу кунгул қушни қўла қўндуруб,
Олибон юзини ниқобини
хати сабзасин чаман айлади.

* * *

Мендин сўрсанг, шўхи замондин гафурай,
Изҳор этибон дарди ниҳондин гафурай.

Ҳуснига ниқоб айлади ул дилбарн зебо,
Маҳрум кўзум ашки равондин гафурай.

Кўп йиғладиму бўлди мукаррар йиғи мендин,
Бағрим гули қат-қат киби қондин гафурай.

Бежон бўлубон ётти бу шикаста дил ила,
Эй тан, сенга бу руҳи равондин гафурай.

Гулзора етиб гаҳ фалак рашк насими
Умид гулин боди хазондин гафурай,

Юз шукрки, шони саҳарим субҳи ёвуқдур,
Хуррам бўлакўр ғунча даҳондин гафурай.

Вайсийи гадо бир неча кун елди, югурди,
Ҳаргиз демади шоҳи жаҳондин гафурай.

* * *

Ғамза тиғи бирла қабз эт, ёр, қурбонинг бўлай,
Қаҳри мужгонингда дил афгор, пинҳонинг бўлай.

Ишқ ўтин бағримга қилма, ёқғил, аммо раҳм ким,
Итларингга тўъмаға дилдор, бирёнинг бўлай.

То кўриб қаллож бизларга санам қилмас харид,
Умрими борича, эй бозор, ҳайронинг бўлай.

Ушбу оқшом гул юзин васлин тилар жон булбули,
Урма хоринг кўксима, гулзор, меҳмонинг бўлай.

Қовма кўйингдин мени, лутфингга манзур ўлмасам,
То менга қилғил баҳам озор, гирёнинг бўлай.

Ишқ ўти машқ ўлди, танга куфр этиб туш бўйнима,
Оташи дўзахда, эй зуннор, сўзонинг бўлай.

Ғайрдин дам урмағил Вайсиға то, эй лаб шакар,
Садқа ўл озорлик гуфтор, нодонинг бўлай.

* * *

Замона кулфатидин бу кўнгул доғ ўлди, доғ ўлди,
Бу чархи бемурувватдин кўнгул доғ ўлди, доғ
ўлди.

Жароҳат бўлди бағрим тиғи бедоди рақиблардин,
Бу кўтаҳ мардуми нофаҳмдин кўнгул доғ ўлди,
доғ ўлди.

Бу гулзори фано ичра маҳалли бе халал йўқтур,
Ҳаминша хорадин захму, кўнгул доғ ўлди, доғ ўлди.

Фано мардумларини сирридин ҳеч кимса йўқ оғаҳ,
Қабиҳ гуфтор мардумдин кўнгул доғ ўлди, доғ
ўлди.

Кўнгул қони бу роҳи дийдадин бир лаҳза банд
ўлмаз,
Вужудим изтироб айлаб, кўнгул доғ ўлди, доғ ўлди.

Тўлубдур бағрим ичра жон мисоли ғунча
найлармен,
Очилмай гул сифат ушбу кўнгул доғ ўлди, доғ ўлди.

Сўзимдин хотиринг узра гумонн ўзга еткурма,
Ки изҳор айламай найлай, кўнгул доғ ўлди, доғ
ўлди.

Мени расвои оламдин мабодо иҳтироз этма,
Такаллум бирла шод айла, кўнгул доғ ўлди, доғ
ўлди.

Кўнгулни оташин бежо қилубдур нутқи гуфтори,
Қаю боғ андалибидин кўнгул доғ ўлди, доғ ўлди.

Бу сўзни айлади барпо ажаб густоҳлиқ бирла,
Малоли хотир ўлғойму, кўнгул доғ ўлди, доғ ўлди.

Ажаб ашъори мавзун боғлади Вайсий ҳасаддин
ким,
Умархон зуфунуниким, кўнгул доғ ўлди, доғ ўлди.

* * *

Қай чаман раъносидинсан, гулғузорингга бали,
Қайси дарё мавжидинсан, табъ жорингга бали.

Тўлдуруб афлоклар, ичсанг муҳаббат бодасни,
Қоннъ ўлмас лаъли нобингким, хуморингга бали.

**Кўз саводи интизорингда оқаргай эрдиким,
Сақлади мардумларин, кўйи губорингга бали.**

**Етти авроқи фалакдин ўти афғоним уни,
Ул малойиклар дегайлар: оҳу зорингга бали.**

**Эй Увайсий, мунча дилозор, бадхўлиғ билан
Ҳақ таоло раҳмидин уммидиворингга бали!**

* * *

**Нечук жонона истиғно била куйдурди афъоли,
Учолмас дил қуши ҳар ёна сўзондур пару-боли.**

**Тараҳҳум айлағай шояд кетар вақтимда ул дилбар,
Ажаб эрмас, агар қилсам таним йўлида помолн.**

**Кўзи жаллоди бераҳми ажойиб шўх бепарво,
Солур дин мулкига ғорат ўшал ҳиндубача холи.**

**Висоли орзусида берурмен кеча-кундуз жон,
Агар бўлса муяссар то ўзум ҳайрон, тилим лоли.**

**Кўнгул, сен истама ҳусн аҳлидин махсуслиғ, ваҳким,
Фаровондур сенингдек неча кўйида қади доли.**

**Нечунким эътироз этмай сенга, эй соқийи даврон,
Таваққуфдур менга қолғонда соғар ғайрадур холий.**

**Қадам фикр этмайин қўйма фано йўлиға, эй зоҳид,
Ютар қон косан ғамдин будур Вайсийни аҳволи.**

* * *

**Биҳамдиллаҳ саодатдур менга ул дўст пайғоми,
Хаёли лавҳидин зойил эмас чунким гуландоми.**

**Забоним шонаси, эй соқий, юрмас назм торина,
Начун нутқи шакаррези хумори бода ошоми.**

Шикибо масканин семоб обод этса, эрмас тонг,
Туроби остонниг фавжи дард аҳлига ороми.

Ниқоби сунбулингдин таъни пинҳони насими гар
Карам фазлидин ўлса то ҳувайдо бўлса гулфоми.

Дема, эй зоҳир аҳли, донмо бебода маст ўлдунг,
Кўнгул боғида ғам муғбачасини илкида жоми.

Туганмас донан ғам дил қушига қувват ҳар соат,
Қоча олман фиръқидин умиди васл эрур доми.

Кўруб расволиғим тонг этма, зоҳид, боғи ҳуснида
Гирифтор этти Вайсин дилбарини чашми бодомни.

* * *

Дўстлар, мени каж уйрулуб, бул чархи зол
Ўлтургуси,
Дод айласам бул чархдин, соҳиб жамол ўлтургуси.

Туштум ҳалокат чоҳига, чоҳи занахдонин кўруб,
Қоним тўкуб, жон олмайин ул лаъл бол ўлтургуси.

Васли ани тамкин эрур, билмаклигим имкони бор,
Ҳаргиз туганмас найлайн, ҳажри маҳол ўлтургуси.

Навмид айлаб ўзни ман, уздим муҳаббат риштасин,
Пайванд этар ул риштани хоби хаёл ўлтургуси.

Жононга етмакликкаким, кечдим неча сир
Баҳридин,
Ўзлук деган бир ўкзан санги жибол ўлтургуси.

Ишқ аҳли ўлса демағил қобуз малак илкиндадур,
Ё васли ҳижрони аро ул хатти хол ўлтургуси.

Сан қилма, Вайсий, орзу шиша дил ила васлини,
Ул ноз пайкар бирлаким, нозик фаол ўлтургуси.

* * *

Бу оламга келиб ҳар одамиким сурди даврони,
Бўлубдур ушбу дунё бу жаҳонга турфа зиндони.

Била олмон ёрурму субҳи иқболим висолидин,
Адо қилди мени бир дилрабои шоми ҳижрони.

Ибороти ғамимда гар хатон бўлса, афв этгил,
Сенга бир зарра изҳор айлайини, эй маънийи кони.

Кел, эй ҳамдам, букун сен ҳамнафаслиғ истама,
Тириклик менда йўқ жононға жоним бўлди
лекин
қурбони.

Табибо, сен даво топмакни қилма ихтиёри ким,
Муҳаббат дардиға ҳеч кимса топган йўқту дармони.

Ниқоби сунбулунг ичра юзинг тимсоли андоқ ким,
Қаронғу кечани равшан этибдур моҳи тобони.

Увайсий, эътиқод оламга қўймоқлиғ хатондур,
Келиб сен ушбу дунё ичра билсанг мисли меҳмони.

* * *

Ки булбул нола, афгон айламакни мандин ўрганди,
Вужудин шамъи сўзон айламакни мандин ўрганди.

Бориб саҳрога қон бағримдин изҳор айладим бир
кув,
Фалак бағрини қизил қон айламакни мандин
ўрганди.

Шафақ хун бўлғуси дил ёр меҳри ар ниҳон ўлса,
Ки ҳам гулгуни домон айламакни мандин ўрганди.

* * *

Дилбаро, ўлтир, бошингдин мисли гардун ўргулай,
Ақлими барбод этибон мисли Мажнун ўргулай.

Итларинг бағримни бурда қилди, тинни реш-реш,
Жори айлаб қонларимни жўма гулгун, ўргулай.

То кўруб расвоҳиғим ор этма, эй хуш маъдани,
Бовар эткил кеча-кундузларда макнун ўргулай.

Лабларинг ҳажринда бағрим лахта-лахта қон эрур,
Оқизиб кўз чашмасидин ашки пурхун ўргулай.

Соқилё, жон етти лабга, ваъда қил лаълинг
майин,
Гарчи мен лаб ташнаи ҳуммор мамнун ўргулай.

Тангри халқ этмиш мени муфлис гадолардин,
нетай,
Йўқ дирам, йўқ тоатим, кўз ёши Жайҳун, ўргулай.

Демағил Вайсийни сен ул Вайсийи бехонумон,
Фаҳм қилғил ҳасратим, ҳоли дигаргун ўргулай.

* * *

Висолинг ёдида бағрим тўла қон этмадим билмай,
Оқузуб ашки хун ҳумронн домон этмадим билмай.

Тирик юрмаклиғимдин таъни эл бисёрлар кўрдум,
Фидо жонимни ул зулфи паришон этмадим билмай.

Магар билдим эски даҳрнинг то молу дунёсин,
Фано йўлида дард аҳлиға эҳсон этмадим билмай.

Дариғо, ишқ сирридн хабар топмас кишилардин
Фигону оҳу сўзонимни пинҳон этмадим билмай.

— 100 —

Саломат хонаси обод ўлмишким маломатдин,
Талаб айлаб кўнгул мулкени вайрон этмадим
билмай.

Чикиб саҳролага арзимни айтиб санги хороға,
Ғамимдин қон этиб, бағримни маржон этмадим
билмай.

Етар ҳар кунда юз махзун кўнгулга кулфати агёр,
Увайсий, нега аввал тарки жонон этмадим билмай.

* * *

Жафо чекканлага, жонон, вафолиғ қилғонинг яхши,
Асири ишқ ўланларга шифолиғ қилғонинг яхши.

Дили мажруҳнинг захмиға марҳам берсанг, эй
сайёд,

Хадангингга нишон айлаб яролиғ қилғонинг яхши.

Муяссар бўлса васлинг, чунки жон бермаклигимдин
сўнг

Танимдин дармаҳал, жоним, жудолиғ қилғонинг
яхши.

На лозим юз ўгурмак, ташнадурман, бергил, эй
соқий,

Қадаҳ илкимға, андин аддуолиғ қилғонинг яхши.

Мени маҳрум этиб шаҳло кўзунгдин, эй
харидорим,

Мени арзону ғафлатни баҳолиғ қилғонинг яхши.

Бақосиз билдинг энди бу жаҳон раъноларин, эй
дил,

Бориб майхона кунжида фанолиғ қилғонинг яхши.

Буқун ёр олдида қўйғил, Увайсий, шўру ғавғони,
Худо қози бўлон чоғ можаролиғ қилғонинг яхши.

* * *

Бошима ёғдурурсан, эй фалак, борони ғам токай,
Езарсан паст иқболимни, эй лавҳи қалам, токай.

Узумдинму, фалакдинму ва ё иқболи пастимдин,
Туну кун дўстдин озору душмандин ситам токай.

Араб тупроғини сур кўзга, сан ул ёна рихлат қил,
Бу ким кўтоҳ умрингга ғавғои Ажам токай.

Нечунким орзу қилмай, ани йўлида ўлмакни,
Жароҳатлиғ кўнгулға халқ нутқидин алам токай.

Фалак хонида афғор ўлди ўхшар савм ботинкни,
Висолидин бўлуб маҳрум, ҳижрондин баҳли токай.

Қилибон суратин табдил ул малъун бадбахти,
Дило, бир пуштипо ур, бўлғуси жисмингга рам
токай.

Муҳаббат бўлса санда, тангри билмас йўқду ҳеч
кори,
Қилурсан назмдин табъингга то ҳаю ҳашам токай.

Аёғинг остиға боқ, чоҳи зулмати қозилмишдур,
Қўярсан беҳабарча устина ушбу қадам токай.

Қилиб меҳнат дури мақсад олиб дарён ишқидин,
Иитурсанг боз илқингдин, қилур тангри карам
токай.

Увайсий, қолғон умринг ол юзунгга қйблап мақсуд,
Хирад бозорида қилгунгду савдон санам токай.

* * *

Қилурсен, эй санам, ўзни биза ноошино токай,
Кўнгулда ошинолиғ кўпду қилғаймен ибо токай.

НАВОЙ ҒАЗАЛИГА МУХАММАСЛАР

Мен хастау зорингни бирор айламадинг ёд,
Султон сену, ҳоким сену, бас мен кима дей дод,
Умримни камолини ғаминг айлади барбод,
Эй орази — насрин, сочи — сунбул, қадн —
шамшод,

Булбул киби ҳажрингда ишим нолау фарёд.

Дил кулмаса илкимда шаробим тўкулурму,
Афсус менгаким тўкулан коса тўлурму,
Сайёд эли қайд айламай озод бўлурму,
Сайд ўлди кўнгул кўзларинга, ваҳ, қутулурму,
Бир қушки анинг қасдида бўлғай ики сайёд.

Эл билмади мен мажнуни мумтоз рамузин,
Кўрса киши ваҳм эткуси дарбоз рамузин,
Сарф айламадинг мен била дамсоз рамузин,
Ул мактаб ароким ўқудунг ноз рамузин,
Гўёки вафо илмин унутмиш эди устод.

Муҳтож эрурмен туну-кун аҳли сафоға,
Шояд яди покин кўтарур бўлса дуоға,
Раҳм этмади мен булбули шўрида навоға,
Ашкимни кўруб тез бўлур майли жафоға,
Ори ўт эмас чунки суви бўлмаса фўлод.

Топди бу кўнгул заррае Лайли хабаридин,
Қон бўлди юроким мани Мажнун ҳунаридин,
Фарҳод қутулди ўлубон дарди саридин,
Мингдин бир эмас ул юроким захмларидин,
Ҳар нечаки тоғ бағрини захм айлади Фарҳод.

Захмим мени изҳор эмасдур бадан ичра,
Изҳор агар ўлса эрур пираҳан ичра,
Булбул на фиғон айламасунким тикан ичра,
Гул япроғи тирноғлар эрур бу чаман ичра,
Булбул пару болини юлиб, бергали барбод.

Ким журъан май ичмаса, мастоналиғ этса,
Бир чўғдек обод аро вайроналиғ этса,
Вайс эгри қўйиб бўркини мардоналиғ этса,
Не ажаб Навоий каби девоналиғ этса,
Ҳар одамани ёри агар бўлса паризод.

* * *

Гунчани ёд айламакда, ёр, гулзоринг ғараз,
Тўтидин дам урмаким лаззати гуфторинг ғараз,
Ким қариби ул харимидур сазоворинг ғараз,
Эй қуёш, васфин демакдин моҳи рухсоринг ғараз,
Оби ҳайвон зикридин лаъли шакарборинг ғараз.

Кўп эрур кўнглим қулоғи ичра ғафлат пунбаси,
Равшан ўлмас ҳеч зойил ақл, мажнундур баса,
Даҳр аро пайдо бўланким соф диллар жумласи,
Жилвагар кавсар зулолда қуёшнинг ламъаси,
Кўзгу ичра чеҳра аксидин намудоринг ғараз.

Оташин ишқ ичра жисму жон ўлуб мисли рамад,
Ҳеч қилмас кўнгли қаттиғлиғдин ул бераҳм ёд,
Бу фалак бедодидин айлайки султонимға дод,
Сел мавжидин рақиби хона пардозинг мурод,
Абр сайридин саманди барқ кирдоринг ғараз.

Интиҳо навмидидин уммед этармен захмидин,
Айлади мафҳум табъим табъи Вомиқ фаҳмидин,
Ҳеч қилмас Мажнуни саҳронишин жон ваҳмидин,
Эй кўнгул, Фарҳод тоғи бирла метин захмидин,
Дарду меҳнат шиддатидин жисми афгоринг ғараз.

Неча мендек чархнинг остида афгор этмагинг,
Неча мендек Мансури Халложни дор этмагинг,
Ишқ савдоси била расвон бозор этмагинг,
Ул қуёшқа, эй фалак, мен заррани зор этмагинг,
Зарран мақсуд йўқ жуз, бизга озоринг ғараз.

Эй дило, сен шиква қилма чархдин тенгри ўзи,
Ишқ эли мавтиға зоҳир ўлди ул қотил кўзи,
Демадинг, маҳваш хазон яфроғидек Вайсий юзи,
Эй Навоий, умр бобида вафосизлиқ сўзи,
Ким бўлур мазкур эрур шўхи жафокоринг ғараз.

* * *

Ийгламай кўз абри доим ўтти хандонлиғда ҳайф,
Ҳеч бўлмас одамини умри гирёнлиғда ҳайф,
Суд йўқ сўз бирла кетти жон сўзонлиғда ҳайф,
Кечти умрим нақди ғафлат бирла нодонлиғда ҳайф,
Қолғони сарф ўлди андуҳу пушаймонлиғда ҳайф.

Берди ўзга зеб ила зийнат муҳаббат ранжидин,
Айлади ушинга кисват, ваҳки, фурқат ранжидин,
Қолмади ул кўрмаган ҳар қанча меҳнат ранжидин,
Жонға бир душворлиғ қўймай риёзат ранжидин,
Сарф бўлди нақд авқотим тан осонлиғда ҳайф.

Қолмасун иш ичра то ному нишонким ақлдин,
Чикқуси то фитнаи охир замонким ақлдин,
Дайр аро бўлдум ки расвон жаҳонким ақлдин,
Боғладим паймонадин паймон фиғон ким ақлдин,
Бўлди бу паймона у ул суест паймонлиғда ҳавф.

Эй дило, ўзлук балосига бўлурсен мойили,
Деса бўлмас мўмин аҳли ким, деганлар жоҳили,
Иўқту менда ушбу сўз бирла ки ақли комили,
Эй мусулмонлар, билингким, бўлди умрим ҳосили
Нафси кофир фитнасинин номусулмонлиғда ҳайф.

Хуни ноҳақ менга жонон бўлмагайсен ким эрур,
То пушаймон ила гирён бўлмагайсен ким эрур.
Ер жавр этмакдин армон ўлмагайсен ким эрур,
Андоғ иш қилким, пушаймон қилмагайсен ким эмас,
Ҳеч осиг чун иш хато бўлди пушаймонлиғда ҳайф.

Эй санам, ишқинг тану жоним аро пинҳон эрур,
Ул сабабдур менда ҳар обод бор вайрон эрур,
Жоним ул абру ҳилоли садқаси қурбон эрур,
Ҳар на ўтган сўзларим чиндур десам, ёлгон эрур.
Чин будурким: дегаман умр ўтти ёлгонлиғда ҳайф.

Хўблар мазмуниндин келгай қулогимга нидо,
Фақрдин юз урса ул кибро сари вовайлато,
Дедилар қутби замонлар ушбу сўзни моадо,
Яхшироқдурким ҳисоб ўлғонда султондин гадо,
Ҳайфким бўлгай гадо авқоти султонлиғда ҳайф.

Дўст кўйиндинки қувлаб эрди агёри мени,
Сабр қилмоқдиники охир ўтти озори мени,
Халққа расво айлади, эй Вайсий, гуфтори мени,
Эй Навоний, воқиф ўлмон халқдин бори мени,
Кечди умрим нақди гафлат бирла нодонлиғда ҳайф.

ФУЗУЛИЙ ҒАЗАЛИГА МУХАММАСЛАР

Эй, зиёну суддин ихрож мажнунвор лафз,
Нечаларким орзулиғдин эрур бемор лафз,
Васл аро оз этма нутқунг, айлағил такрор лафз,
Дарждур лаъли равон бахшинг дури шаҳвор лафз,
Дарждин дурлар тўкарсан, айласанг изҳор лафз.

Тенгри айлабдур каромат бу қаду қомат сенга,
Бўлмасун, эй гул, хазондин шимман офат сенга,
Ошиқа жавру жафо қилмоғлидур одат сенга,
Уйла оғзинг тангдурким, сўйлашан соат сенга,
Гарчи нозикдур верур, лабатта, бир озор лафз.

Сўрмаға махзунларин уйқуда жононим келур,
Юз тамонно бирла истиғнода раҳм этмай келур,
Эътирозингму, аё золим, дедимким жабрдур,
Неша лаълинг кеч келур гуфторга гўёким билур,
Мен киби ул лаълидин айрилмағи душвор лафз.

Сен киби аҳд ила паймонингда турмуш, билмазам,
Мен кейин бир неча аҳволимни сўрмиш, билмазам,
Бир табассумла кулум кўкка совурмиш, билмазам,
Ғунчан лаълинг латофатда дам урмиш, билмазам,
Найлар изҳор айлагач ул лаъл гавҳарвор лафз.

Истадим муршид ишқимнинг камолин сўрмай,
Етмади ҳаддим нигорим ловуболин сўрмай,
Вайсий, фурсат топса нутқидин зулолин сўрмай,
Эй Фузулий, истарам дилдор ҳолин сўрмай,
Рашкидин ким бўлмайа лаъли лаби дилдор лафз.

* * *

Истасанг ишқ этма, эй дил, сабру сомодин
тамаъ,
Ол бу пандим, қилмағил зинҳор жонондин тамаъ,
Жондин уммидинг ар ўлса, айла ҳижрондин тамаъ,
Ёр васлин истабон кечмак керак тандин тамаъ,
Ҳар кишиким васли ёр этса, кечсин андин тамаъ.

Аввало ишқу муҳаббатдин маломатдур кўнгул,
Охири ҳижрон қилич нчра шаҳодатдур кўнгул,
Ёнмағил жонон хаёлидин залолатдур кўнгул,
Орзуи васли жонон жона офатдур кўнгул,
Ё тааллуқ жондин уз, ё васли жонондин тамаъ.

Рашк тигила тўқубдур қоним ул абри ҳилол,
Ул сабаб етти умидимнинг камолина завол,
Васлидин манъ этсам ўз раҳм этгучи бўлма малол,
Чун банга бир дарда йўқ тоби тамошон жамол,
Бан киму васл истамак хуршиди тобондин тамаъ.

Айларам ҳар кун жарас янглиғ садое ҳажрида,
Ҳар балойе келса бўлмасдур ризоёе ҳажрида,
Ошиқ улдурким таманнои балойе ҳажрида,
Булҳавас бўлма мубассирдур равойе ҳажрида,
Йўхса чўхдур меҳр эдан ул моҳи тобондин тамаъ.

Меҳр ораз маҳжабин ким ошинодур, найлайам,
Қайда бир бегонанга жонфизодур, найлайам,
Толеъим идборан сар то по жафодур, найлайам,
Риштаи тули амал доми балодур, найлайам,
Узмак ўлмаз ул сари зулфи паришондин тамаъ.

**Хатнинг аксин лавҳи дил шероза айларда на айб,
Эл менингдин дарду сўз андоза айларда на айб,
Ҳажрнинг ўлтурмаклигин овоза айларда на айб,
Оразинг кўрмак ҳаётим тоза айларда на айб,
Гар гадо важҳи маошим қилса султондин тамаъ...**

**Жондин ўтти гарми қобил бўлди ҳимматдин этак,
Боқма ўнгу сўлга банд этгил балон мардумак,
Ер иутқин васф этиб қил сўзни Вайсий бо намак,
Истар эрсанг ҳасрати хирмона ҳар дам чекмамак,
Эй Фузулий, даҳрдин уммед, хирмондин тамаъ.**

МУХАММАСЛАР

Шифоси йўқса васлинг, ҳажри беморингга
салламно.

Кам ўлса илтифотинг қаҳру озорингга салламно,
На булбул ноласи даркор гулзорингга салламно,
Юз онча захмлиг кўксум туман хорингга салламно,
Вафо умиди йўқ, лекинки ҳар корингга салламно.

Оқарди кўзларим, жонон, йўлингга токи телмурдум,
Муҳаббат соғари илкимда андоғ бода тўлдурдум,
Бу ноқобил тилимни ҳажр мактубида кўндурдум,
Ғаминг пинҳон эди савдойи нишқинг бошга
келтурдум,

Харидори муҳаббатлигга озорингга салламно.

Масоф ўлмас, нигоро, сенга меҳру моҳтобони,
Муяссар бўлса қаддинг қилғуси шамшод армони,
Табассум айласанг сингай кўруб гавҳарни дандони,
Азалдни ул худойим қилди руҳимни сипандони,
Хазар кўздин қилурда рухсорингга салламно.

Надив, эй шўҳ, ул кун бўйла дардимни зиёд этдинг
Қаю муғбачадек дайр ичра ағёримни ёд этдинг,
Узотиб ядди покнинг, бир қадаҳ май бирла шод
этдинг,

Хатаб жонимни рашк ўтига жисмимни рамод
этдинг,

Маодинг жонда бўлса шамъи дийдорингга
салламно.

Кўруб бул феъл афъолингги жононлар таҳайюрдур,
Эшитиб нолау зорингги афгонлар таҳайюрдур,
Карам бахшишлигингга жамъи султонлар

таҳайюрдур,

Адошиб сўзни дерсан, тифли нодонлар таҳайюрдур,
Дегунча бир сўзи юз онча такорингга салламно.

Саридин то сурайё нолишим нолишга олғондур,
Куйиб гуру биёбон, арш уза ғулгула солғондур,
Бу жаллод кўзларинг абру қилич бўйнимга

солғондур,

Рақиблар дардина дору учун қонимни олғондур,
Увайсий ханжаридур тийри тайёрингга салламно.

* * *

Дўст кулбама қўйди мақдам, шод-хандонман букун,
Гарди пойи тож барсар балки султонман букун,
Ғам, нари тур, шодлиғ тахтида меҳмонман букун,
Ҳаддин афзундурки жавридин паришонман букун,
Чарх кажрафтор зулми бирла ҳайронман букун.

Кўнглум эрди ҳажри фурқат захми бирла ёралиғ,
Айлади андуҳи мотам ёна пора-поралиғ,
Қай бирига йиғларам, бир ёнда бахти қоралиғ,
Сенгга юз кўргузди олам ичра юз оворалиғ,
Дашту саҳрода қуюндек усру сарсонман букун.

Мажнуни беҳуш боши узра хошокин дегил,
Кўҳқан Фарҳодни фарқи сари чокин дегил,
Нечалар аҳли замондин кўзда намокин дегил,
Ақлу ҳушим даҳр хайли биймидин сокин дегил,
Айб қилманг, эй фатонат аҳли, нодонман букун.

Асрадим жонда шакар гуфтор ҳажрин қон ютуб,
Сақладим дийдамда хуш рафтор ҳажрин қон ютуб,
Боғладим ноламга гул рухсор ҳажрин қон ютуб,

Айладим музмар кўнгулда ёр ҳажрин қон ютуб,
Гунчадек жайби тафаккур ичра пишҳонман букуи.

Истасанг кўнглум қушин кошонаи гулхан аро,
Сўрсанг ақлим говҳарин вайронаи маҳзан аро,
Шамъ жонимдур мени билсанг чу махфил тан аро,
Оҳи-афғоним дегил булбул каби гулшан аро,
Бир сиҳи қад сарвнинг ишқида полонман букуи.

Дилрабон, навниҳоли, сарв қомат, рустахез,
Сенга, хўбони жаҳон, баъзи қулу баъзи каниз,
Маҳваши тўти такаллум, дилбари жондин лазиз,
На сабабдин сўрмадинг ҳоли дилимни, эй азиз,
Бастан занжири зулфи чашми гирёинман букуи.

Тоғ ҳомун соҳиби Фарҳод, Мажнун, дўстлар,
Мажнууну Фарҳод, Ширин тоғ ҳомун, дўстлар,
Кундузум — тун, кўкрагим — хун, қомагим — нун,
дўстлар.

Даҳр дун кимду ён иқболи вожун, дўстлар,
Меҳнати ғам бирла чун дасти гирибонман букуи.

Вайсий чун занбур гарчи фаҳми мисли болким,
Жазб бозорини савдоси аро ҳаммолким,
Инғлади ҳолини кўргачдин анга раммолкам,
Ер ҳажри заррани айлаб бисоти мол ким,
Фурқат ўти тобидини чун мўйи бежонман букуи.

МУСАДДАСЛАР

Май бериб маст қил, эй муғбача, султон ўлай,
Бу гадолиғ унутай, ман Жамшиди даврон ўлай,
Раҳм қил ҳолима макрубан жонон ўлай,
Ё тиряк дафи қилниг, халққа пинҳон ўлай,
Токи ишқ ўти аро қил каби сўзон ўлай,
Ё ажал жомини тутғил, букун осон ўлай.

То букун жонима жонона ситам билгурди,
Фурқатидин дили маҳзунима ғам билгурди,
Жисми урёними захмиға алам билгурди,
Бу ғариб ҳолимаким, таън Ажам билгурди,
Токи ишқ ўти аро қил каби сўзон ўлай,
Ё ажал жомини тутғил, букун осон ўлай.

Ё раб, ул ёр ситамгарга гирифтор эттинг,
Мунча бераҳм, жафожўйи дилозор эттинг,
Куфр этиб, зулфини тоб бўйнима зуннор эттинг,
Мисли парвонадек ҳар тунда сазовор эттинг,
Токи ишқ ўти аро қил каби сўзон ўлай,
Ё ажал жомини тутғил, бу кун осон ўлай.

Сангдил, берма зарар дилга хаёлиниг чоғи,
Ҳажрдин берма хабар токи висолиниг чоғи,
Талх ком этма букун оби зулолиниг чоғи,
Айшима берма хазон қадди ниҳолиниг чоғи,

**Токи ишқ ўти аро қил каби сўзон ўлай,
Е ажал жомини тутғил, буқун осон ўлай.**

**Е раб, ўз ҳоли паришонима тоқай йиғлай,
Тўқуб олдимға бағир қонима тоқай йиғлай,
Тинмайин гундаги афғоним. тоқай йиғлай,
Сўрмагон ҳолими султонима тоқай йиғлай,
Токи ишқ ўти аро қил каби сўзон ўлай,
Е ажал жомини тутғил, буқун осон ўлай.**

**Соқиб, ташнаи хумморини билган яхши,
Давр аёғи била аҳволини сўрган яхши,
Сак ўлуб Вайсий, бу майхонада турган яхши,
Бермаса ташнаи даргоҳида ўлган яхши,
Токи ишқ ўти аро қил каби сўзон ўлай,
Е ажал жомини тутғил, буқун осон ўлай.**

ЧИСТОНЛАР

* * *

Ул на қуш кўринмаским, шафақ болу пари,
Мисли ул раф-раф сувору билсангиз, йўқтур тани,
Воқиф эрур кеча-кундуз хизматида тўрт ғулом,
Қон илан эрмиш мурасса бул чийистон маскани.
(қалб, тўрт ғулом — кўз, оғиз, қулоқ, бурун)

* * *

Ул на гумбаздур эшиги, туйнугидин йўқ нишон,
Неча гулгунпўш қизлар анда айлабдур макон.
Синдуруб гумбазини қизлар ҳолидин олсам хабар,
Юзларига парда тортиғлиқ турарлар бағри қон.
(анор)

* * *

Ул надурким, сабз тўнлиқ, ёз ёғочнинг бошида,
Қиш яланғоч айлағай барча халойиқ қошида.
Барча қушларнинг сўнгоки ичида,
Ул на қушдурким сўнгоки тошида.
(ёнғоқ)

* * *

Ул надурким, икки дарёйн ажаб хунхордур,
Эл ҳалокин қасдига мавж урмишин кўрдум букун.

Ул на қушдурким уёсида, болалар ташқари,
Дон берур вақтидаги толпинмишини кўрдум букун.
(кўз)

* * *

Ул надурким, бир келин ўзи чўтир,
Етти қат парда ичида мисли ҳур.
(маккажўхори)

* * *

Икки маҳбубини кўрдум, бир-бирсини кўрмаган,
Иккисининг ўртасига, дўстлар. қил сиғмаган.
(кун ва тун)

* * *

Икки маҳбубини кўрдум, иккисини киндиги бир,
Иккисини орасига тушсанг топадурсан касир.
(қайчи)

* * *

Ул надурким, пойи йўқ, юрса боши бирла юрар,
Юрганида хок сурмай, онча усталик қилар.
(сув)

ЛУҒАТ

А

адно — тубан, пастланма
амо — кўрлик
афвож — тўдалар, гуруҳлар
амвож — мавжлар, тўлқинлар
афлок — фалаклар, осмон
ажуз — кўҳна олам
афтода — ташландиқ, хоксор
аҳъё — ҳазинликлар, қайғулар
ом — омма, кўпчилик
ошом — нчиш
анфос — нафаслар, дамлар
ажкабут — ўргимчак

Б

басир — ўткир кўзли кўрувчи
бў — ҳид
беҳбуд — яхшилик, нажот

В

вубол — гуноҳ, увол
вуҳуш — ваҳший

Д

дарж — киритмоқ, қайд этмоқ
дастор — салла
дурушт — қўпол, дағал

Ж

жўстужўй — қидириш, излаш
жумолдил — аввал Ҳижрий йил ҳисобига бешин-
чи ойнинг оти
жаҳр — очиқ, ошкоро

З

заъф — кучсизлик, ҳолсизлик
зуннор — мусулмон давлатида яшовчи христианлар
мажбуран белларига боғлаб юрадиган маълум
бир рангдаги чилвир.
зуфунун — фанлар, ҳунарлар эгаси, кўп фанлар-
ни билувчи
зоил — зойил — йўқ бўлувчи, йўқоладиган
залолат — адаштирувчи

И

итик — ўткир, кесгир
иршод — тўғри йўл кўрсатиш
имдод — мадад, ёрдам
интиҳо — охир, сўнг, ниҳоя
ихрож — чиқариш, ҳайдаш
ихром — Хажга борганлар Наъбани зиёрат қилиш
чоғида кийим ўрнида ўраниб оладиган яланг қа-
бат оқ мато.
изо — азиз, қадрли
иддио — муддао, орзу

К

кисват — кийим бош

Л

лафз — оғзаки сўз
ломакон — маконсиз, жойсиз
лижом — юган, жуган
ло ядхулу — йўқ эмас деган маънода

М

мавзун — қоматга яраша бичилган, улчанадиган
матлуб — орзу этилган нарса
мавт — ўлим, вафот бўлиш
маҳзар — ҳозир бўлиш, ҳукмнамо
мақрун — яқинлашган, қўшилган.

мадфан — гўр
мазраъ — экинзор
мағок — чуқурлик, қазилган ер.
машшота — пардозчи аёл (косметичка)
мониъ — тўсиқ, ғов
мижмар — манқар — мушк — анбар каби турли
хушбўй нарсаларни солиб тутиладиган идиш
меҳан — меҳнатлар, машаққатлар, заҳматлар
мустағрақ — ғарқ бўлган, чўмган
мул — май, шароб
муршид — ўғри йўлга солувчи, йўл кўрсатувчи
мубассир — назорат этиб турувчи
мубаддал — ўзгартирилган, алмашинган
мустаҳиқ — муносиб, ҳақли
муғбача — май ташувчи
мунқатиъ — ажралган, узилган

Н

накҳат — хушбўй ҳид
неша, ниш — тикан, арининг найзаси

П

пунба — пахта
пўя уруш — юриш қилмоқ, қадам ташламоқ
пайк — хабарчи, элчи
пажмурда — сўлғин, ғамгин
паркор — циркуль

Р

рамад — кўз оғриғи
расан — арқон, арғамчи
рафтор — юриш
роз — сир
рустаҳез — ғавго солмоқ
руқъа — мактуб

самоъ — эшитиш, дарвешларнинг қўшиқ ва рақс
тушиши
самия — эшитувчи, тингловчи
сабот — барқарорлик
саъб — қийин, оғир, машаққатли
сарпўш — ёпинғич
сарфароз — юксак
собит — бир жойда қимирламай турувчи, барқа-
роқ, исботланган.
сўй, сў — томон, тараф

Т

такаллум — сўзлаш, гапириш
тарсо — христиан
тавил — тушни йўйиш, сўзни ўз маъносидан бош-
қа маънога буриш
тайр — учиш, қуш
тангнои — тор йўл
тарёк — заҳарга қарши дори, афъюн
тўъма — озиқ, таом
туроб — тупроқ
турфа — қизиқ, ажойиб

Х

хаданг — ўқ, камон ўқи

Ш

шақ — ёриш, ёрилиш, синдириш
шона — тароқ
шикор — дарз, ёриқ

Я

ястанмоқ — бош қўймоқ, таъя қилмоқ
яъс — маъюслик, умидсизлик

Қ

қароғ — кўз қорачиғи
қабз — олиш, ушлаш, тутнш
қулзум — қизил денгиз, денгиз

Ғ

ғул — занжир, ҳалқа

Ҳ

ҳосид — ҳасадчи,
ҳомун — кенг, қир, саҳро

ББК 84Уз
У 14

Увайсий.

Шеърятдан, Тузувчи М. Қодирова. Редкол.: Жабборов Ж. Ж., Қзюмов, А. П., Шоғуломов И. Ш. ва бошқ. — Т. Ўзбекистон КП Марказий Комитетининг нашриёти, 1980 122б., 8 рангли тасв.

Сарл. олдида: Ўзбекистон ССР ФА Ҳ. С. Сулаймонов номидаги қўлёзмалар ин-ти. (Шарқ классиклари меросидан).

Увайси. Избранное.

ББК 84Уз1

РАСМЛАР ИЗОҶИ

Муқовадаги расмни rassom П. Воронкин ишлаган.
Фронтисписда шоира Увайсий портрети. Алишер
Навоий номидаги адабиёт музейи фондидан. Rassom
Р. Ҳабиб.

Шоира боғда. Rassom К. Чепраков.

Шоира шеър ўқимоқда. Rassom К. Чепраков.

Шоира қизлар даврасида. Rassom Т. Жамолидда.
нов.

XIX асрда Қўқонда А. Навоий «Хамса»сига
ланган миниатюра.

XIX асрда Қўқонда А. Навоий «Хамса»сига
ланган миниатюра.

Тоғ манзараси. Rassom Н. Қўзибоев.

МУНДАРИЖА

Увайсий	.	.	.	.	.	.	.	.	.	3
Ғазаллар	.	.	.	.	.	.	.	.	.	7
Навой ғазалига	муҳаммаслар	.	.	.	.	.	.	.	.	104
Фузулий ғазалига	муҳаммаслар	.	.	.	.	.	.	.	.	108
Муҳаммаслар	.	.	.	.	.	.	.	.	.	111
'саддаслар	.	.	.	.	.	.	.	.	.	114
тонлар	.	.	.	.	.	.	.	.	.	116
ат	.	.	.	.	.	.	.	.	.	118

На узбекском языке

УВАЙСИ

Избранное

Издательство ЦК КП Узбекистана
Ташкент — 1980

Техн. редактор Г. Ломиворотова
Корректор М. Ҳожиметова

Теришга берилди 21.01.80. Босишга рухсат этилди
18.08.80. Формати 70×90¹/₃₂. Қоғоз № 2. Гарнитура «Но-
вая газетная. Юқори босма. Шартли босма листи 4,68.
7. вкл. Нашриёт ҳисоб листи 4,2. Тиражи 150000. За-
каз 2849. Баҳоси: силлиқ ялтироқ қоғозда босилгани
75 т., 1-қоғозда босилгани 65 т.

Ўзбекистон КП Марказий Комитети нашриётининг
Меҳнат Қизил Вайроқ ордени босмаҳонаси.
Тошкент, «Правда Востока» кўчаси, 26-уй.